

**UNIVERSITATEA DE STAT DIN MOLDOVA  
FACULTATEA DE ISTORIE ȘI FILOSOFIE  
ȘCOALA DOCTORALĂ ȘTIINȚE UMANISTE**

Cu titlu de manuscris  
C.Z.U: [94(478)+351.74]"1944/1946"(043.2)

**MALACENCO ALEXANDRU**

**INSTITUȚIONALIZAREA PUTERII SOVIETICE  
ÎN RSS MOLDOVENEASCĂ ÎN ANII 1944 – 1946:  
CONTRIBUȚIA ORGANELOR DE SECURITATE A STATULUI**

**REZUMAT**

**611.02. Istoria Românilor (pe perioade)**

Autor: \_\_\_\_\_ Alexandru Malacenco  
Conducător  
de doctorat: \_\_\_\_\_ Liliana Rotaru, dr., conf. univ.  
Comisia de \_\_\_\_\_ Anatol Petrencu, dr. hab., prof. univ.  
îndrumare: \_\_\_\_\_  
\_\_\_\_\_ Ion Șișcanu, dr. hab., prof. univ.  
\_\_\_\_\_ Ion Valer Xenofontov, dr., conf. univ.

**CHIȘINĂU, 2022**

Teza a fost elaborată în Școala Doctorală Științe Umaniste din cadrul Consorțiului Național administrat de Universitatea de Stat din Moldova

**Autor** \_\_\_\_\_ Alexandru MALACENCO

**Conducător de doctorat:** \_\_\_\_\_ Liliana ROTARU, dr., conf. univ., Universitatea de Stat din Moldova

**Comisia de doctorat:**

**Igor ȘAROV**, dr., conf. univ., Universitatea de Stat din Moldova

**Liliana ROTARU**, dr., conf. univ., Universitatea de Stat din Moldova

**Ion EREMIA**, dr. hab., prof. univ., Universitatea de Stat din Moldova

**Valeriu PASAT**, acad., dr. hab., Institutul de Istorie, Ministerul Educației și Cercetării al Republicii Moldova

**Ion ȘIȘCANU**, dr. hab., prof. univ., Institutul de Istorie, Ministerul Educației și Cercetării al Republicii Moldova

**Silviu MOLDOVAN**, dr. hab., prof. univ., Consiliul Național pentru Studierea Arhivelor Securității, București, România

**Gabriel MOISA**, dr., prof. univ., Facultatea de Istorie, Relații Internaționale, Științe Politice și Științele Comunicării, Universitatea din Oradea, România

Susținerea va avea loc la data de 18 martie 2022, ora 13.00 str. Alexei Mateevici 60, Universitatea de Stat din Moldova, bloc central, auditoriul 530, Chișinău, Republica Moldova.

Rezumatul și teza de doctor pot fi consultate la Biblioteca Universității de Stat din Moldova (str. Mihail Kogălniceanu 65/1, Chișinău, Republica Moldova, și pe pagina web a ANACEC ([www.cnaa.md](http://www.cnaa.md))).

**Autor** \_\_\_\_\_ MALACENCO Alexandru

**Secretarul Comisiei de doctorat** \_\_\_\_\_ EREMIA Ion, doctor habilitat în istorie, profesor universitar, Universitatea de Stat din Moldova

## CUPRINS

REPERE CONCEPTUALE ALE CERCETĂRII.....	4
CONȚINUTUL DE BAZĂ AL TEZEI.....	7
CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI.....	19
BIBLIOGRAFIE.....	24
LISTA PUBLICAȚIILOR AUTORULUI LA TEMA TEZEI.....	27
ADNOTARE.....	29
ANNOTATION.....	30
АННОТАЦИЯ.....	31

## REPERELE CONCEPTUALE ALE CERCETĂRII

**Actualitatea și importanța problemei abordate.** Odată cu încheierea războiului sovieto-german și a reîmpărțirii lumii postbelice, zona de influență a Uniunii Sovietice în Europa Centrală și de Est a crescut semnificativ. Pentru a-și înrădăcina regimul în spațiile noi achiziționate, pe lângă dominația teritorială, puterea sovietică urmărea imperativ să se impună și ideologic. Basarabia, fiind din categoria teritoriilor care au fost (re)anexate, a suportat multiple transformări social-economice și acțiuni derivate din politicile de sovietizare, care aveau menirea de a instituționaliza și consolida puterea sovietică în acest teritoriu și de a modela o republică unională conform canoanelor dictate de Moscova.

Pentru statele care au făcut parte din zona de influență a Uniunii Sovietice, în special cele care au fost încorporate în URSS, procesul de sovietizare a lăsat amprente profunde în societățile și conștiințele popoarelor respective, care continuă să fie resimțite și în prezent. Și dacă Armatei Roșii i se datorează „eliberarea” teritorială, iar organelor de partid le revenea misiunea de reprezentare, organizare a puterii sovietice în teritoriu și elaborare a politicilor de sovietizare în funcție de specificul zonei, atunci organele de securitate sovietice aveau rolul de a lucra (cu) populația din umbră pentru asigurarea unei atmosfere pe cât de posibil favorabile în rândul băștinașilor – constituirea bazei sociale, în vederea derulării procesului de sovietizare și instituționalizare a regimului sovietic în teritoriu.

Deși organele de securitate sovietice reprezintă unul din instrumentele principale care au fost utilizate de puterea sovietică pentru a-și instituționaliza și consolida regimul în RSS Moldovenească (RSSM), în istoriografia noastră nu au fost elaborate lucrări exhaustive, monografii care să elucideze rolul și contribuția acestor structuri în instaurarea și indigenizarea regimului sovietic în această republică unională. Înțelegerea naturii și resorturilor regimului comunist din RSSM ar fi incompletă, dacă se neglijează contribuția organelor de securitate în instituționalizarea și consolidarea acestui regim în RSSM. Astfel, actualitatea și importanța subiectului privind structurile de securitate sovietice din RSSM rezidă din necesitatea cunoașterii și înțelegerii rolului organelor sovietice de securitate și a pârghiilor utilizate de acestea, a contribuției lor „din umbră” la înrădăcinarea și impregnarea orânduirii sovietice. În acest sens, importanța investigării științifice a subiectului lucrării devine indispensabilă pentru știința istorică din Republica Moldova. Sursele noi de arhivă introduse de autor în circuitul academic oferă un fundament științific pentru elucidarea rolului și contribuției organelor sovietice de securitate în instituționalizarea și consolidarea puterii sovietice în RSSM în primii ani postbelici.

**Cadrul cronologic și geografic.** Tema cercetată vizează intervalul cronologic 1944 – 1946. Limita cronologică inferioară fiind fixată în martie 1944, când trupele Armatei Roșii au pătruns pe teritoriul Basarabiei și odată cu acestea s-au instalat și aparatul de stat, organele de partid și serviciile de securitate sovietice, marcând reinstaurarea regimului sovietic în acest spațiu. Iar anul 1946 reprezintă limita cronologică superioară, or în acest an a avut loc reforma instituțiilor de stat în URSS, inclusiv a organelor securității de stat, Comisariatul Poporului pentru Securitatea Statului (NKGB) fiind reorganizat în Ministerul Securității de Stat (MGB). Nu a fost doar o redenumire a instituției, ci și o reorganizare care marca tranziția de la războiului la perioada de pace, adică adaptarea statului sovietic la noile realități postbelice atât pe plan intern, cât și pe plan extern. În ceea ce privește *cadrul geografic*, cercetarea cuprinde teritoriul RSSM. Dar pentru mai multă precizie a noțiunilor, pentru segmentul martie – august 1944 se va utiliza în textul cercetării preponderent termenul Basarabia, iar după consumarea operațiunii Iași-Chișinău – termenul RSSM. Pentru comoditatea intelectuală vom mai utiliza pentru toată perioada cronologică a lucrării și sintagma *spațiul basarabean*.

**Scopul lucrării cercetării** este de a identifica și estima rolul și contribuția NKGB-MGB în procesul de restabilire, instituționalizare și consolidare a puterii sovietice în RSSM în perioada 1944 – 1946. Scopul tezei determină necesitatea realizării următoarelor **obiective**: să analizăm istoriografia problemei și să identificăm gradul de cercetare a rolului și contribuției NKGB-MGB în procesul de restabilire, instituționalizare și consolidare a puterii sovietice în RSSM în anii 1944 – 1946; să analizăm contextul social-politic și situația militară din Basarabia în perioada martie – august 1944; să reconstituim procesul de restabilire a organelor sovietice de securitate în teritoriul RSSM în perioada martie – august 1944; să stabilim interdependența dintre modificările în structura organizatorică a serviciilor sovietice de securitate în RSSM, politica de cadre și sarcinile NKGB-MGB al RSSM în 1944 – 1946; să identificăm sarcinile organelor sovietice de securitate în RSSM și să argumentăm schimbările priorităților în activitatea NKGB-MGB de la o perioadă la alta; să stabilim măsurile și mijloacele de acțiune ale organelor NKGB-MGB și să analizăm specificul aplicării lor în procesul instituționalizării și consolidării puterii sovietice în RSSM; să estimăm rolul și contribuția organelor NKGB-MGB în procesul de instituționalizare și consolidare a puterii sovietice în RSSM în primii ani postbelici.

**Ipoteza de cercetare:** Organele sovietice de securitate au jucat un rol fundamental în procesul de instituționalizare și consolidare a puterii sovietice în RSSM, atât în ultimul an de război, precum și în primii ani postbelici.

**Metodologia cercetării științifice.** Suportul metodologic ne-a servit drept instrumente pentru realizarea obiectivelor enunțate în cercetarea de tip analitic. Au fost utilizate metode de

cercetare științifică specifice domeniului științelor umanistice, precum metoda istorico-comparativă, a analizei, metoda critică, diacronică, cantitativă etc. În procesul de cercetare ne-am ghidat de principiile obiectivității, al imparțialității, de principiul adevărului, cel cronologic, metodic, al evaluării și altele.

**Definirea termenilor.** Majoritatea autorilor care s-au preocupat de subiectul restabilirii puterii sovietice în RSSM utilizează termenul *organele securității statului*, inclusiv atunci când se referă la activitatea NKGB-MGB al RSSM. Utilizând această sintagmă și în cazul în care avem în vedere organele securității unionale, dar și atunci când ne referim la cele republicane, riscăm să inducem în eroare. Or, utilizând termenul organele securității statului în raport cu NKGB-MGB al RSSM (Comisariatul Poporului pentru Securitatea Statului și Ministerul Securității Statului)<sup>1</sup>, cititorul nevizat poate interpreta că RSSM a fost un stat veritabil. Întru evitarea confuziilor și interpretării incoerente, considerăm oportun să explicăm faptul că în lucrarea tezei este utilizat termenul *organele securității statului* cu referire la NKGB-MGB-KGB al URSS, iar *organele/structurile sovietice de securitate* în raport cu NKGB-MGB-KGB al RSSM.

**Noutatea și originalitatea științifică.** Teza este o lucrare de pionerat în istoriografie, care elucidează rolul și contribuția organelor securității statului în restabilirea, instituționalizarea și consolidarea puterii sovietice în RSSM în 1944 – 1946. Originalitatea lucrării este conferită de faptul că a fost elaborată în baza surselor inedite din arhivele din Republica Moldova și România și includerea acestor documente în circuitul științific. Urmare a cercetării activității, organizării și transformărilor organelor sovietice de securitate în RSSM, au fost determinate trăsăturile specifice unei poliții secrete care funcționa abil din umbră pentru edificarea, consolidarea și protejarea regimului totalitar în teritoriul anexat, așa cum a fost NKGB-MGB pentru regimul sovietic reinstaurat în acest spațiu, în primii ani postbelici.

**Problema științifică soluționată** rezidă în argumentarea științifică a rolului organelor sovietice de securitate, care, prin metode și mijloace specifice, au contribuit la instituționalizarea și consolidarea puterii sovietice în RSSM în anii 1944 – 1946.

**Importanța teoretică** a lucrării constă în confirmarea și relevarea rolului organelor sovietice de securitate în procesul restabilirii, instituționalizării și consolidării regimului sovietic în RSSM, precum și în stabilirea coraportului dintre modul de organizare și metodele și

---

<sup>1</sup> NKGB (НКГБ – Народный Комиссариат Государственной Безопасности СССР) – Comisariatul Poporului pentru Securitatea Statului al URSS. Acronimul provine de la denumirea oficială a poliției politice secrete a URSS între anii 1941 (februarie-iulie), 1943–1946. Ulterior, din martie 1946 NKGB a fost transformat în Ministerul Securității Statului, cunoscut cu abrevierea MGB, care se tălmăcește în rusă ca Министерство Государственной Безопасности СССР. Pentru detalii a se vedea: Петров, Н. В., *Лубянка. Органы ВЧК-ОГПУ-НКВД-НКГБ-МГБ-МВД-КГБ. 1917 - 1991*. Справочник. Москва: Издание МФД, 2003, с. 7, 634.

mijloacele utilizate în activitate de NKGB-MGB în 1944 – 1946, subiecte cercetate în premieră în spațiul istoriografic autohton. Importanța teoretică a cercetării rezidă în includerea în circuitul științific a documentelor inedite de arhivă, a unor definiții privind metodele și mijloacele utilizate de organele sovietice de securitate în activitatea lor în RSSM și evidențierea distincției conceptuale dintre noțiunile utilizate eronat ca sinonime – „organele sovietice de securitate” și „organele securității statului”.

**Valoarea aplicativă a lucrării.** Rezultatele științifice obținute pot fi utilizate la elaborarea unor cursuri universitare privind istoria regimurilor comuniste, istoria serviciilor secrete, istoria RSSM și altele. De asemenea, rezultatele pot fi folosite de instituțiile și centrele de instruire specializate în pregătirea și perfecționarea cadrelor din sistemul organelor securității și apărării naționale, pot servi ca sursă științifică de referință atât la scrierea tezelor de licență, de masterat și de doctorat.

**Aprobarea rezultatelor obținute.** Diferite aspecte ale problemei cercetate au fost prezentate la 10 conferințe naționale și internaționale, reflectate în 16 articole, studii și rezumate publicate în reviste științifice și volume în Republica Moldova și în afara țării.

## CONȚINUTUL TEZEI

Teza de doctorat este structurată în: adnotări în limbile română, engleză și rusă, introducere, trei capitole, concluzii generale și recomandări, bibliografie, anexe și CV-ul autorului. În **Introducere**, este argumentată actualitatea și importanța problemei științifice cercetate, este analizată încadrarea temei în preocupările internaționale și naționale, este definit cadrul cronologic și geografic, sunt expuse scopul, obiectivele și ipoteza cercetării, este prezentată metodologia cercetării subiectului, precum și sumarul compartimentelor tezei.

În I capitol *Reflectarea rolului și contribuției organelor NKGB-MGB în instituționalizarea puterii sovietice în RSS Moldovenească 1944 – 1946 în literatura științifică și surse istorice*, autorul realizează o analiză a istoriografiei problemei privind rolul și contribuția organelor sovietice de securitate în restabilirea, instituționalizarea și consolidarea puterii sovietice în RSSM între anii 1944 – 1946, în vederea elucidării gradului de reflectare a subiectului în lucrările publicate, cu respectarea principiului cronologic. Pentru că subiectul supus investigațiilor științifice a fost deschis cercetătorilor abia după destrămarea URSS, istoriografia problemei nu este foarte bogată. Cu toate acestea, au fost identificate câteva lucrări care abordează tangențial unele aspecte ale problemei cercetate de autorul tezei. Totalitatea surselor istoriografice identificate și analizate au fost clasificate în două grupe: *Istoriografia sovietică* și *Istoriografia postcomunistă*, împărțită la rândul ei în lucrări cu caracter general și

lucrări speciale în funcție de gradul și profunzimea abordării rolului și contribuției organelor NKGB-MGB în restabilirea, instituționalizarea și consolidarea puterii sovietice în RSSM între anii 1944 – 1946.

În *istoriografia sovietică*, subiectul privind organele de securitate a statului a fost cercetat doar în interiorul sistemului, de către specialiștii centrelor de educație și cercetare a KGB al URSS, lucrările lor luând forma manualelor și studiilor teoretice și practice cu sigla „pentru uz intern” și au fost accesibile doar după destrămarea URSS<sup>2</sup>. Cele două lucrări din aceasta categorie au fost editate în anii '70: un dicționar cu termeni de specialitate<sup>3</sup> și o lucrare abordează istoria organelor sovietice de securitate pentru perioada 1918 – 1971<sup>4</sup>, care ne-au fost utile pentru cercetate, pentru descifrarea unor termeni de specialitate identificați în documentele de arhivă și în alte surse bibliografice de specialitate, precum și pentru elucidarea unor elemente privind metodele și mijloacele utilizate de organele sovietice NKGB-MGB în activitatea sa în RSSM între anii 1944 – 1946. Informațiile din aceste lucrări (deși lipsesc referințe la RSSM și la NKGB-MGB republican), coroborate cu datele desprinse din sursele inedite de arhivă, ne-au permis să completăm tabloul evoluției structurii organizatorice a NKGB republican în primii ani postbelici.

*Istoriografia postsovietică* include lucrări scrise după destrămarea URSS și deschiderii unor arhive secrete ale fostelor structuri de securitate din statele fostului lagăr socialist și ulterior din unele state ex-sovietice. *Lucrările cu caracter general* se referă, în general, la istoria Basarabiei și RSSM în secolul XX<sup>5</sup> și abordează o multitudine de aspecte (social-economice, politice, ideologice, educaționale, represiuni, rezistența antisovietică, deznaționalizarea,

---

<sup>2</sup> Zeci de ediții ale revistelor de specialitate «КГБ сборник», «Труды высшей школы КГБ», precum și alte lucrări despre activitatea organelor sovietice destinate pentru uzul intern și utilizate pentru educarea, instruirea și pregătirea ofițerilor KGB, pot fi consultate la adresa indicată [citat: 17.12.2021]. Disponibil: <https://www.kgbdocuments.eu/kgb-journals-and-books/>

<sup>3</sup> *Контрразведывательный Словарь*. Москва: Высшая Краснознаменная Школа КГБ, 1972, 371 с.

<sup>4</sup> Виктор М. Чебриков, (coord.), *История советских органов государственной безопасности: Учебник*, Москва: Высшая Краснознаменная Школа КГБ, 1977, 639 с.

<sup>5</sup> Moraru, Anton. *Istoria românilor: Basarabia și Transnistria*. Chișinău: Editura Aiva, 1995, 559 p.; Gribincea, Mihai. *Basarabia în primii ani de ocupație sovietică, 1944 – 1950*. Cluj-Napoca: Dacia, 1995, 188 p.; Șișcanu, Elena N. *Basarabia sub regimul bolșevic (1940-1952)*. București: Editura Semne, 1998, 184 p.; Moraru, Anton, Negrei, Ion. *Reinstaurarea și consolidarea regimului comunist în RSS Moldovenească. Evoluția vieții politice (1944 – 1956)*. În: Cugetul, revistă de istorie și cultură, Chișinău, nr. 1-2, 1999, pp. 32-39; Stăvilă, Veaceslav. *De la Basarabia românească la Basarabia sovietică, 1939 – 1945*. Chișinău: Tipografia Centrală, 2000, 152 p.; Cașu, Igor. *"Politica națională" în Moldova sovietică, 1944 – 1989*. Chișinău: Cardidact, 2000, 213 p.; Petrencu, Anatol. *Basarabia în timpul celui de-al Doilea Război Mondial, (1939 – 1945)*. Chișinău: Prut Internațional, 2006, 224 p.; Cașu, Igor. *Începuturile resovietizării Basarabiei și starea de spirit a populației (martie – septembrie 1944)*. În: Diana Dumitru, Igor Casu, Andrei Cușco, Petru Negura (editori), *Al Doilea Război Mondial: memorie și istorie în Estul și Vestul Europei*. Chișinău: Cartier, 2012, pp.121-140; Cașu, Igor. *Dușmanul de Clasă. Represiuni politice, violență și rezistență în R(A)SS Moldovenească, 1924 – 1956*. Ediția a II-a, Chișinău: Cartier, 2015, 387 p.; Lisnic, Dumitru. *Elitele Moldovei Sovietice. Recrutare, rețele informale, identități sociale și etnice în Bălți, 1940 – 1941, 1944 – 1950*. Chișinău: ARC, 2019, 288 p.



colectivizarea forțată, foamete, deportări). Complementar, pe lângă lucrările din care am desprins date generale utile pentru prezentul demers științific, au fost identificate câteva lucrări în care sunt abordate unele elemente ale problemei noastre de cercetare<sup>6</sup>. Din rândul acestora distingem lucrările elaborate de istoricul Pasat Valeriu<sup>7</sup>, care abordează mai profund elemente din cercetarea noastră (rolul organelor sovietice de securitate în depășirea provocărilor social-politice cu care se confrunta regimul sovietic în RSSM, la etapa incipientă; unele aspecte ale politicii de cadre a URSS în constituirea efectivului NKGB-MGB în RSSM în primii ani postbelici; percepția securității sovietice din RSSM față de atitudinea preoțimii basarabene în raport cu regimul în perioada 1944 – 1945) care fiind confruntate cu informațiile din sursele inedite de arhivă ne-au ajutat să elucidăm aspecte tezei.

În ce privește *lucrările speciale*, acestea se referă la istoria organelor sovietice de securitate care acoperă anii celui de-al Doilea Război Mondial și perioada postbelică în aria geografică care ne interesează și în unele țări din Europa Centrală și de Est. Menționăm aici lucrările istoricului rus Nikita V. Petrov<sup>8</sup>, de unde au fost extrase informații, noțiuni, documente importante ce ne-au servit ca bază pentru compararea cu datele noi de arhivă, în special la capitolul structurii instituționale a organelor NKGB și MGB. Tot aici menționăm lucrările istoricului Moraru Pavel<sup>9</sup>, din care am extrase date prețioase referitoare la conducerea NKGB, MGB al RSSM și a unor aspecte ale activității acestor organe. Cu toate acestea, baza documentară utilizată de autor pentru reflectarea activității organelor de securitate sovietice din spațiul basarabean este foarte subțire în comparație cu istoria serviciilor secrete românești în Basarabia, în speță, pentru anii

---

<sup>6</sup> Postică, Elena. *Rezistența antisovietică în Basarabia, 1944 – 1945*. Chișinău: Știința, 1997, 240 p.; Beniuc, Valentin. *Instituționalizarea puterii politice totalitare în Moldova postbelică (cercetare istorico-politologică)*. Monografie. Chișinău: USM, 1998, 270 p.; Țurcanu, Ion. *Moldova antisovietică: Aspecte din lupta basarabenilor împotriva ocupației sovietice. 1944 – 1953*. Chișinău: Prut Internațional, 2000, 331 p.; Pasat, Valeriu. *Calvarul. Documentarul deportărilor de pe teritoriul RSS Moldovenești, 1940 – 1950*. Moscova: ROOSSPEN, 2006, 456 p.; Șevcenco, Ruslan. *Viața politică în R.S.S. Moldovenească (1944 – 1961): Monografie*. Chișinău: Pontos, 2007, 227 p.; Pasat, Valeriu. *RSS Moldovenească în epoca stalinistă, 1940 – 1953*. Chișinău: Cartier, 2011, 684 p.; Pasat, Valeriu. *Biserica ortodoxă și puterea sovietică în RSS Moldovenească (1940 – 1991)*. Chișinău: Editura Cartier, 2019, 565 p.

<sup>7</sup> Pasat, Valeriu. *Calvarul*, op. cit., 456 p.; Idem, *RSS Moldovenească în epoca*, op. cit., 684 p.; Idem, *Biserica ortodoxă*, op. cit., 565 p.

<sup>8</sup> Петров, Н. В., Кокурин А. И. *ВЧК-ОГПУ-НКВД-НКГБ-МГБ-МВД-КГБ. 1917– 1960*. Справочник. Москва: Издание МФД., 1997, 352 с.; Петров, Н. В. *Лубянка 1917 – 1991*, op. cit., 768 с.; Petrov, Nikita, Skorkin, Konstantin. *Кто руководил НКВД СССР 1934-1941, Справочник*. Москва: Zvenia, 1999, [citat 17.01.2021]. Disponibil: <http://old.memo.ru/history/nkvd/kto/biogr/index.htm>; Петров, Н. В. *По сценарию Сталина: роль органов МВД и МГБ СССР советизации стран Центральной и Восточной Европы. 1944 – 1953 гг.* Москва: РОССПЭН, 2011, 351 с.

<sup>9</sup> Moraru, Pavel. *Urmașii lui Felix Dzerjinski: organele Securității Statului în Republica Sovietică Socialistă Moldovenească. 1940-1991*. București: Institutul Național pentru Studiul Totalitarismului, 2008. 272 p.; Idem, *Serviciile Secrete și Basarabia, dicționar 1918-1991*. București, Editura Militară, 2008, 319 p.; Idem, *SMERȘ în Basarabia 1944 – 1954*. București: Editura Militară, 2013, 334 p.; Idem, *Serviciile de informații și siguranță românești din Basarabia în perioada anilor 1918 – 1944*. teza de dr. hab. în istorie. Chișinău, 2016, 342 p.; Idem, *Organizarea și activitatea structurilor securității statului din RSSM (1940-1991)*. În: Liliana Corobca editor, *Panorama Comunismului în Moldova Sovietică*. București: Polirom, 2019, pp. 305-335.

celui de-al Doilea Război Mondial. De asemenea, în alte lucrări ale istoricului Moraru Pavel dedicate istoriei organelor sovietice de securitate în RSSM<sup>10</sup>, acesta se rezumă doar la unele referințe episodice la instituțiile NKGB, MGB pentru perioada anilor 1944 – 1946, concentrându-se prioritar pe activitatea NKVD și SMERȘ, probabil, din lipsa accesului la surse relevante de arhivă. Radiografierea lucrărilor din această categorie și golurile istoriografice identificate ne-au permis să concluzionăm că cercetările întreprinse până în prezent pe tematica activității organelor sovietice de securitate din RSSM în perioada 1944 – 1946 sunt, totuși, destul de modeste în raport cu anvergura impactului pe care aceste structuri l-au avut în multiple domenii ale societății RSSM, care sunt resimțite până în zilele noastre.

Tot în capitolul I, am analizat *sursele istorice*, pe care le-am identificat și care ne-au susținut efortul nostru de cercetare, astfel încât să realizăm obiectivele propuse. Cea mai mare parte a *surselor inedite* provin din Fondul administrativ al Arhivei Serviciului de Informații și Securitate al Republicii Moldova – documente incluse pentru prima dată în circuitul științific. Autorul tezei a parcurs o cale mai puțin specifică unui doctorand, trebuind mai întâi să declassifice dosarele din acest fond, ca apoi să pornească la analiza critică a documentelor respective. În mare parte dosarele conțin directive, ordine și indicații parafate cu „strict secret” și semnate de Mordoveț cu se referă la organizarea activității operaționale a NKGB-MGB al RSSM în primii ani postbelici. Documentele desecretizate au constituit un izvor important de identificare a unor activități și misiuni mai puțin cunoscute ale organelor NKGB-MGB, precum mijloacele și metodele de identificare și curmare a „elementelor ostile” regimului sovietic din rândul populației băștinașe a RSSM, accentele plasate de conducere în executarea sarcinilor prioritare de către efectiv, distingerea și modificarea sarcinilor prioritare ale NKGB atât în condiții de război, cât și în perioada postbelică, infiltrarea și controlarea diverselor medii sociale – țărani, tineret, intelectualitatea, preoțime, acțiunile derulate de NKGB-MGB în detectarea și eradicarea „elementelor antisovietice”, cercetarea de către organele securității a stării de spirit a populației în raport cu măsurile social-politice ale regimului sovietic în republică și altele.

Documentele identificate în fondurile documentare ale Arhivei Consiliului Național pentru Studierea Arhivelor Securității din România (ACNSAS), se referă tangențial la unele aspecte ale temei noastre de cercetare și ne-au permis să analizăm starea de spirit a populației din nordul Basarabiei în cursul lunii iulie 1944<sup>11</sup>, situația militară din acest spațiu, date despre comportamentul autorităților sovietice în raport cu localnicii, impunerea rechizițiilor obligatorii,

---

<sup>10</sup> Moraru, Pavel, *Urmașii*, op. cit., 272 p.; Idem, *Organizarea și activitatea structurilor securității statului din RSSM (1945-1991)*. În: Liliana Corobca editor, *Panorama Comunismului în Moldova Sovietică*. București: Polirom, 2019, pp. 305-335.

<sup>11</sup> ACNSAS, Fond documentar, dosar nr. 008911, vol. 28 ; dosar nr. 013949.

fărădeligile comise de NKVD, mobilizarea forțată în Armata Roșie și altele, elemente care au contribuit la completarea tabloului social-politic din Basarabia în primăvara – vara anului 1944.

Informațiile din documentele care se conțin în fondurile 680, R-2848, R-2948 ale Arhivei Naționale a Republicii Moldova (ANRM) ne-au permis să completăm tabloul social-politic și militar care caracteriza populația din Basarabia în prima jumătate a anului 1944 în contextul cantonării provizorii a armatei și instituțiilor sovietice în orașele mici, în condițiile epidemiei de tifos care a izbucnit odată cu venirea Armatei Roșii în primăvara anului 1944 etc. De asemenea, documentele din fondurile ANRM ne-au susținut efortul de a reconstitui structura organelor teritoriale ale NKGB-MGB al RSSM și legătura acestora cu divizarea teritorial-administrativă a republicii în primii ani postbelici, precum și contextul social-politic în regiune odată cu retragerea administrației române.

Documentele identificate în fondul 51 al Arhivei Organizațiilor Social Politice a Republicii Moldova (AOSPRM), în speță în inventarul 2, ne-au permis să ne argumentăm ipotezele privind legătura dintre organizarea organelor securității în republică și obiectivele activităților lor după reinstalarea în RSSM și să identificăm anumite abateri sau nereguli în procesul de transfer al NKGB de la Soroca la Chișinău în septembrie 1944.

*Sursele inedite* au fost completate și confruntate cu *sursele editate* – culegeri de documente, editate după 1991, care, în mare parte, conțin materiale declasificate din arhivele Serviciului Federal de Securitate (FSB) al Federației Ruse, precum și din alte arhive de stat de la Moscova<sup>12</sup>, în care am găsit informații relevante referitoare la activitatea organelor sovietice de securitate în RSSM. Analizând volumele de documente menționate, desprindem caracterul elogios utilizat de

---

<sup>12</sup> *Органы государственной безопасности СССР в Великой Отечественной войне. Сборник документов. Том I. Книга 1. Накануне (ноябрь 1938 г. – декабрь 1940 г.). Москва: А/О Книга и бизнес, 1995, 464 с.; Органы государственной безопасности в Великой Отечественной войне. Сборник документов, Том 1, Книга 2. Накануне (1 января – 21 июня 1941 г.). Москва: Книга и бизнес, 1995, 398 с.; Органы государственной безопасности СССР в Великой Отечественной войне. Сборник документов. Том II. Книга 1. Начало (22 июня – 31 августа 1941 г.). Москва: Русь, 2000, 718 с.; Органы государственной безопасности СССР в Великой Отечественной войне. Сборник документов. Том II. Книга 2. Начало. (1 сентября – 31 декабря 1941 г.). Москва: Русь, 2000, 670 с.; Органы государственной безопасности СССР в Великой Отечественной войне. Сборник документов. Том III. Книга 1. Крушение «Блицкрига». (1 января-30 июня 1942 г.). Москва: Русь, 2003, 704 с.; Органы государственной безопасности СССР в Великой Отечественной войне. Сборник документов. Том III. Книга 2. От обороны к наступлению. (1 июля – 31 декабря 1942 г.). Москва: Русь, 2003, 716 с.; Органы государственной безопасности СССР в Великой Отечественной войне. Сборник документов. Том IV. Книга 1. Секреты операции «Цитадель». (1 января – 30 июня 1943 г.). Москва: Русь, 2008, 814 с.; Органы государственной безопасности СССР в Великой Отечественной войне. Сборник документов. Том IV. Книга 2. Великий перелом. (1 июля – 31 декабря 1943 г.). Москва: Русь, 2008, 810 с.; Органы государственной безопасности СССР в Великой Отечественной войне. Сборник документов. Том V. Книга 1. Вперёд на Запад (1 января – 30 июня 1944 г.). Москва: Кучково поле, 2007, 728 с.; Органы государственной безопасности СССР в Великой Отечественной войне. Сборник документов. Том V. Книга 2. Границы СССР восстановлены (1 июля – 31 декабря 1944 г.). Москва: Кучково поле, 2007, 896 с.; Органы государственной безопасности СССР в Великой Отечественной войне. Сборник документов. Том VI. Победа (1 января – 9 мая 1945 г.). Москва: Кучково поле, 2014, 560 с.*

autori în raport cu structurile de securitate și informații ale URSS în cursul anilor celui de-al Doilea Război Mondial, ceea ce ne induce ideea că aceștia nu au fost imparțiali în procesul de selectare din arhivele FSB și alte arhive ruse a documentelor publicate.

În aceeași categorie de documente se încadrează volumul istoricului Pasat Valeriu, publicat în 1994 la Moscova în limba rusă – „Трудные страницы истории Молдовы 1940 – 1950 гг.”<sup>13</sup>. Deși academicianul Pasat Valeriu pune în discuție pentru prima dată unele elemente referitoare la metodele și mijloacelor utilizate de NKGB-MGB în procesul resovietizării RSSM, am concluzionat că pentru anii 1944, 1945 și 1946, sunt incluse puține documente<sup>14</sup>, ceea ce ne ilustrează că istoricul nu a avut la dispoziție multiple surse documentare pentru a acoperi mai consistent acești ani.

Din aceeași categorie de izvoare fac parte și *memoriile* publicate în ultimele trei decenii<sup>15</sup>. Acestea au constituit o sursă importantă în procesul cercetării, or confruntate cu documentele inedite și edite de arhivă, ne-au condus spre realizarea obiectivelor cercetării propuse.

## 2. ORGANELE SOVIETICE DE SECURITATE ÎN RSSM ÎNTRE ANII 1944 – 1946

În subcapitolul *Restabilirea Comisariatului Poporului pentru Securitatea Statului (NKGB) în RSSM în perioada martie – august 1944* sunt identificate și analizate etapele de restabilire și edificare a organelor NKGB în RSSM de către URSS, începând cu martie 1944 cu scopul de a înțelege procesul de constituire, misiunea (misiunile) instituției, precum și contribuția și rolul acesteia în procesul de instituționalizare și consolidare a regimului sovietic în republică. Cu argumente extrase din documentele inedite, am reconstituit procesul de creare a NKGB al RSSM la Soroca în martie 1944, până la transferarea acestuia la Chișinău.

Printre primele instituții sovietice care s-au stabilit inițial la Soroca (oraș desemnat capitală temporară a RSSM) la începutul lunii martie 1944, a fost NKGB, în frunte cu ucraineanul Iosif Lavrentievici Mordoveț (1944 – 1955)<sup>16</sup>. Primele ordine, semnate de cel din urmă, vizau statele de personal ale NKGB-ului<sup>17</sup>, prin care s-a schițat o organigramă aproximativă a instituției, indicându-se numărul de poziții, posturile, dar și numele și prenumele cekiștilor, gradul și funcția

<sup>13</sup> Pasat, Valeriu. *Трудные страницы истории Молдовы 1940–1950 гг.* Москва: Terra, 1994, 800 с.

<sup>14</sup> Ibidem, p. 789.

<sup>15</sup> Волков, Г. *Взгляд через десятилетия. Очерки генерал-лейтенанта КГБ о личной жизни и чекистских операциях в России, Западной Украине, Казахстане и Молдавии.* Кишинев: СИБ РМ 2004, 278 с.; Sudoplatov P., Sudoplatov A., Scheckter J. L., Scheckter L. P. *Misiuni speciale. Memoriile unui maestru al spionajului sovietic.* București: ElitLitera, 2013, 734 p.

<sup>16</sup> Malacenco, Alexandru. *First directives of the Soviet NKGB in Bessarabia, March-August 1944.* În: Dumitru Cătălin Rogajanu și Gherghina Boda (coord.), *Istorie, Cultură și Cercetare – History, Culture and Research*, vol. IV. Târgoviște: Cetatea de Scaun, 2020, p. 185.

<sup>17</sup> ASISRM, F. a. inv. 8, d. 27, f. 2.

ocupată anterior<sup>18</sup>. Structura de securitate era condusă cu o mână de fier chiar din primele luni de la restabilirea acesteia, Iosif Mordoveț având dorința imperativă de a ține mîna pe pulsul situației și de a cunoaște evoluțiile din teren la zi. Instituționalizarea și organizarea aparatului al NKGB al RSSM în teritoriul republicii în cursul anului 1944 se desfășura pe timp de război și impunea un șir de condiții specifice: programul de lucru al efectivului NKGB al RSSM era unul extins, iar graficul zilei de muncă suferea anumite schimbări, în funcție de indicațiile șefului NKGB al RSSM<sup>19</sup>.

În timp ce în nordul Basarabiei instituționalizarea NKGB-ului era în plină desfășurare, Armata Roșie se pregătea pentru „eliberarea” centrului și sudului Basarabiei prin avansarea liniei frontului în decursul lunii august 1944. Odată cu înaintarea Armatei Roșii, în teritoriile „eliberate” erau restabilite organele puterii sovietice și în condițiile de război erau formate și grupuri operative raionale, județene și orășenești de securitate<sup>20</sup>. Rolul acestora era de a se deplasa în teritoriul republicii împreună cu unitățile militare ale Fronturilor ucrainene II și III și de a „purifica teritoriul” de elemente ostile, în vederea asigurării unui climat favorabil pentru formarea instituțiilor organelor de partid și sovietice<sup>21</sup>.

Trimiterea de către NKGB al RSSM a grupurilor operative în teritoriul în proces de „eliberare” nu era un element specific doar reocupării Basarabiei, pentru că documentele demonstrează că același model de acțiune era aplicat și în procesul de reanexare teritorială a altor republici unionale, în cazul dat, RSS Letonia<sup>22</sup>. Astfel, deducem că grupurile operative ale organelor securității statului ale URSS formau nucleul constituirii organelor NKGB și a subunităților sale teritoriale, atât în RSSM, cât și în RSS Letonă, în contextul celei de-a doua ocupații sovietice. După ce Armata Roșie a reocupat Basarabia, a avut loc transferarea autorităților de stat și de partid, inclusiv a NKGB-ului republican, de la Soroca la Chișinău<sup>23</sup>, care s-a realizat cu multiple încălcări din partea angajaților comisariatului securității față de autoritățile sovietice civile și localnici, după cum desprindem din sursele de arhivă cercetate<sup>24</sup>.

În al doilea subcapitol *Evoluția structurii organizatorice a NKGB-MGB al RSSM în perioada 1944 – 1946*, am identificat și argumentat faptul că structura organizatorică a NKGB din RSSM reprezenta o replică de dimensiuni mai mici a organigramei NKGB-ului URSS,

---

<sup>18</sup> Malacenco, Alexandru. *Serviciile de securitate în teritoriile „eliberate” de către URSS în primii ani postbelici*. În : Cristina Preutu, Anatol Petrencu (coord.) *Fațete ale Comunismului în România și în R(A)SS Moldovenească. Politică, Societate și Economie*. Iași: Editura Universității „Al. I. Cuza”, 2020, p. 70.

<sup>19</sup> ASISRM, F. a. inv. 8, d. 7, f. 11.

<sup>20</sup> Șevcenco, Ruslan. *Viața politică*, op. cit., p. 14.

<sup>21</sup> *Органы государственной безопасности*, (1 января – 30 июня 1944 года), op. cit., c. 9.

<sup>22</sup> *Органы государственной безопасности*, (1 января – 30 июня 1944 года), op. cit., c. 9, ss. 5-9.

<sup>23</sup> Malacenco, Alexandru. *Serviciile*, op. cit., p. 66.

<sup>24</sup> AOSPRM, F. 51, inv. 2, d. 62, f. 21-21v.

adaptată la structura administrativ-teritorială a republicii, iar numărul, denumirea și atribuțiile subdiviziunilor NKGB al RSSM erau în mare parte similare cu cele ale NKGB al URSS, dar prezentau și unele trăsături distincte. Spre exemplu, din succesiunea numerică a subunităților instituției lipsea Direcția 3 de Contrainformații militare. Considerăm că o asemenea structură este specifică unui stat autentic, independent, cu structuri de securitate și forțe armate proprii, capabile să protejeze siguranța națională și integritatea teritorială. Iar lipsa Direcției 3 din structura organizatorică a NKGB-MGB, demonstrează o dată în plus caracterul de ocupație al regimului sovietic în RSSM.

În martie 1946, odată cu reforma aparatului de stat a URSS au suportat o restructurare instituțională și organele de securitate, care, în conformitate cu directivele Moscovei, NKGB al RSSM a fost transformat în MGB al RSSM<sup>25</sup>. Sarcinile prioritare pe dimensiunea de contrainformații și informații a organelor sovietice de securitate, de asemenea, au suferit modificări, fiind adaptate la noile realități postbelice, atât la nivel central, cât și la nivelul republicilor unionale<sup>26</sup>. Din surse de arhivă desprindem că începând cu 1946 adversarii numărul unu ai serviciilor contrainformative ale URSS erau deja emisarii serviciilor de informații americane și engleze, foști aliați în cel de-al Doilea Război Mondial. În timp ce demascarea și contracararea activității agenturii serviciilor de informații ale României, Germaniei etc., prioritară în anii războiului, în 1946 este trecută pe plan secund<sup>27</sup>.

În doilea subcapitol am analizat *Politica de cadre a URSS în formarea efectivului NKGB-MGB al RSSM*. În contextul restabilirii NKGB, la 25 mai 1944, comisarul Iosif Mordoveț a semnat Ordinul nr. 002 cu privire la statele de personal, parafat cu „strict secret”<sup>28</sup>, prin care anunța „repartizarea cadrelor conform statelor de funcții”<sup>29</sup>. Analiza datelor documentului ne determină să considerăm că la etapa reînălării NKGB-ului sovietic în nordul Basarabiei, statele de funcții prevedeau circa 288 de poziții, dintre care doar 164 erau ocupate. Coroborând datele de arhivă cu cele din lucrările publicate<sup>30</sup>, deducem că, în anul 1945, statele de personal ale securității sovietice din RSSM au fost mărite cu 25,6% după numărul de funcții și cu circa 18% după numărul cadrelor angajate *de facto*, față de mai 1944<sup>31</sup>. Creșterea numărului de cadre ale NKGB al RSSM în acest interval de timp relativ scurt relevă că în ianuarie 1945 organele securității sovietice erau deja bine ancorate structural în teritoriul RSSM.

---

<sup>25</sup> ASISRM, F. a. inv. 6, d. 4, f. 74.

<sup>26</sup> Ibidem, f. 253.

<sup>27</sup> Ibidem, f. 253.

<sup>28</sup> ASISRM, F. a. inv. nr. 8, d. nr. 27, f. 2.

<sup>29</sup> Ibidem, f. 2.

<sup>30</sup> Pasat, Valeriu. *RSS Moldovenească în epoca*, op. cit., pp 185 - 187.

<sup>31</sup> ASISRM, F. a. inv. nr. 8, d. nr. 27, f. 2, ff. 2-19.

Nici izvoarele inedite<sup>32</sup> și nici sursele istoriografice<sup>33</sup> nu oferă date complete despre efectivul NKGB-MGB al RSSM. În schimb datele extrase și analizate ne-au permis să descifrăm elemente dominante ale politicii de cadre a URSS în formarea statelor de personal ale NKGB-MGB al RSSM<sup>34</sup>. Faptul că majoritatea cadrelor identificate de noi, erau de origine slavă, demonstrează că în primii ani postbelici efectivul securității sovietice din RSSM era format preponderent din cadre alogene aduse din Uniunea Sovietică și că puținul personal cooptat din rândul populației autohtone – români-moldoveni, era marginalizat și angajat în funcții ierarhic inferioare<sup>35</sup>. Acest fapt se explică prin necesitatea regimului de a avea în aparatului său de securitate din RSSM persoane loiale, libere de afinități național-culturale cu populația autohtonă, pentru a putea realiza fără constrângeri morale sarcinile NKGB-MGB al RSSM conform politicii Moscovei.

Referitor la calitatea și profesionalismul cadrelor importate din URSS, desprindem din ordinele și directivele șefului securității „moldovenești” că cekiștii încălcau deseori disciplina de muncă, nu-și executau conștiincios sarcinile și nu executau indicațiile. Prin urmare, pe lângă multiple nemulțumiri exprimate de comisarul Iosif Mordoveț față de conducătorii subdiviziunilor instituției privind modul incompetent prin care erau executate indicațiile sale și directivele NKGB al URSS și RSSM, șeful NKGB semnalează un nivel modest al activității de investigații a organelor periferice, abuzurile și încălcările comise<sup>36</sup>, ceea ce trezea nemulțumiri tocmai și în cercurile conducătoare ale RSSM<sup>37</sup>.

### 3. CONTRIBUȚIA ORGANELOR SECURITĂȚII DE STAT LA

#### INSTITUȚIONALIZAREA ȘI CONSOLIDAREA PUTERII SOVIETICE ÎN RSSM

Subiectul privind rolul și contribuția organelor NKGB-MGB în instituționalizarea și consolidarea puterii sovietice în RSSM nu poate fi elucidat fără a ne referi la contextul social-politic care a marcat acest teritoriu în perioada martie – august 1944 și pe care l-am analizat în subcapitolul I al capitolului III.

Schimbările multiple care au avut loc în Basarabia în martie – august 1944 (apropierea liniei frontului dintre părțile beligerante ale celui de-al Doilea Război Mondial, evacuarea autorităților române, iminența reinstaurării regimului sovietic), au avut un impact direct și major

<sup>32</sup> ASISRM, F. a. inv. nr. 6, d. nr. 1, 3, 4, 9, 10, vol. 18; 15, vol. 30; inv. nr. 8, d. nr. 27, 1, 2, 3, 4, 8, 9, 10.

<sup>33</sup> Петров, Н. В. *Лубянка 1917 – 1991*, op. cit., pp. 249-300; Петров, Н. В. *Справочник, Кто руководил органами госбезопасности 1941 – 1954*. Москва: Звенья, 2010, pp. 133-960.

<sup>34</sup> Malacenco, Alexandru.  *Poliția secretă a RSS Moldovenești – efectiv și sarcini în primii ani postbelici*. În: *Studia Universitatis Moldaviae, Revistă științifică, seria științe umanistice*, 2019, nr. 10 (130) p. 177.

<sup>35</sup> Malacenco, Alexandru. *Serviciile*, op. cit., p. 71, 74.

<sup>36</sup> ASISRM, F. a. inv. 6, d. 1, f. 11, 38, 45, 51, 56, 60, 61, 75, 102; d. 3, f. 137.

<sup>37</sup> ASISRM, F. a. inv. 6, d. 3, ff. 31-33.

asupra vieții populației. Apropierea frontului germano-sovietic de Basarabia la începutul primăverii anului 1944 prefața transformarea provinciei în teatru de război, cu urmări grave asupra populației și viitorului acestui ținut.

La sfârșitul lunii martie – începutul lunii aprilie 1944, frontul germano-sovietic pe teritoriul Basarabiei s-a stabilizat pe aliniamentul Sculeni – Orhei – Dubăsari – râul Nistru până la Marea Neagră<sup>38</sup>, care practic impunea o divizare a teritoriului Basarabiei pe termen scurt în două părți separate între taberele beligerante: nordul Basarabiei sub ocupația sovietică, unde se restabiea RSSM, cu capitala temporară la Soroca, și teritoriul basarabean rămas în zona de administrație românească, cu centrul administrativ la Chișinău. Această situație de pe frontul de luptă s-a menținut pentru o perioadă scurtă, până la sfârșitul lunii august 1944, după care Basarabia a fost reocupată de sovietici în întregime.

Împreună cu Armata Roșie, la Soroca s-au întors autoritățile de stat și de partid ale RSSAM, iar la 1 iulie 1944, în toate satele din județele Bălți și Soroca, au fost formate organele puterii sovietice și 145 organizații de partid de bază, organe economice și obștești<sup>39</sup>.

Contextul social-politic creat în Basarabia de reinstaurarea puterii sovietice (martie – august 1944) și retragerea armatelor și administrației românești a determinat și starea de spirit a populației băștinașe. Autoritățile constatau că populația autohtonă manifesta îngrijorare față de înaintarea frontului, față de evacuarea autorităților române și haosul ce caracteriza procesul (specula, pierderea averilor, furturi, fărâdelegi etc.); era nemulțumită și se implica în confruntări violente cu autoritățile sovietice în contextul strămutărilor forțate din preajma liniei frontului; opunea rezistență împotriva colectivizării și mobilizărilor forțate în Armata Roșie, împotriva devastărilor, jafurilor, arestărilor, violurilor și fărâdelegilor din partea autorităților sovietice și rechizițiilor forțate impuse de autoritățile sovietice. Populația locală se antrena în acțiuni de tergiversare și sabotare a colectărilor de grâne către stat, impuse de autoritățile sovietice, se manifesta activ împotriva sovieticilor. Au fost identificate puține cazuri de manifestare a simpatiei în legătură cu (re)venirea puterii sovietice în Basarabia, preponderent din partea persoanelor cu condiție socială precară – „anume dintre cei care nu au nici un căpătâiu”. Situația sanitară precară, marcată de epidemia de tifos exantematic și boli venerice, escaladată din cauza măsurilor evacuate forțată a populației din preajma liniei frontului întreprinse de autoritățile sovietice, fără întreprinderea și respectarea unor reguli sanitare elementare, a creat, de asemenea tensiuni în rândul populației autohtone.

---

<sup>38</sup> Moraru, Pavel. *Serviciile de informații și siguranță românești din Basarabia în perioada anilor 1918 – 1944*. Teza dr. hab. în istorie. Chișinău, 2016, p. 205.

<sup>39</sup> Moraru, Anton. *Istoria românilor*, op. cit., p. 403.



În concluzie, atmosfera care domina spațiul basarabean în perioada martie – sfârșitul lunii august 1944, ce constituie prima etapă de restabilire a puterii sovietice, este caracterizată de o stare generală de insatisfacție a populației față de alternanța și transformările politice continue care aveau loc în teritoriul basarabean, retragerea administrației române și impunerea orânduirii sovietice.

În paralel cu acțiunile de restabilire, edificare și organizare a aparatului instituțional al securității sovietice în RSSM, chiar din luna martie a anului 1944, erau emise ordine și directive, multe dintre acestea la indicația expresă a Moscovei, care trasau prioritățile și sarcinile NKGB în teritoriul basarabean recent „eliberat” – probleme abordate de noi în subcapitolul al doilea din capitolul III *Sarcinile organelor sovietice de securitate în RSSM în primii ani postbelici*.

Printre primele preocupări în activitatea organelor NKGB după revenirea în RSSM, era constituirea rețelelor de agentură și dinamizarea activității operative de agentură, sarcini dictate de condițiile de război în care se afla Basarabia și respectiv, de necesitatea imperativă de a obține în timp util informații pentru a lua măsuri de „purificare” de elemente ostile a teritoriului acaparat, în contextul reinstaurării puterii sovietice. Una din primele directive emise de NKGB al URSS 31 martie 1944, care se referea la epurarea teritoriului RSSM de agentura adversarului, complicilor și protejaților ocupanților germano-fasciști, prevedea că toți protejații, trădătorii și „complicii ocupanților germano-fasciști”, a căror activitate ostilă era destul de clară și documentată, urmau să fie arestați imediat<sup>40</sup>.

Pentru realizarea sarcinilor strategice în condiții de război, NKGB al RSSM conlucra și cu celelalte organe represive ale regimului – NKVD și SMERȘ, acestea fiind preocupate prioritar de identificarea și demascarea agenturii inamice, agenților parașutiști, spionilor, trupelor adversare de partizani, diversioniștilor, „teroriștilor”, care subminau autoritățile sovietice ce se reinstalau în cursul operațiilor militare în Basarabia în martie – august 1944<sup>41</sup>.

În mod firesc, multitudinea de sarcini ale securității sovietice, prin natura lor intruzivă și coercitivă, care vizau aproape toate segmentele sociale din Basarabia trezeau nemulțumiri constante în rândul populației. În acest context, după nouă luni de la „eliberare”, la sfârșitul anului 1944, în rândul basarabenilor creșteau aspirațiile de a emigra în România. Din perspectiva NKGB al RSSM, cei care intenționau să emigreze în România erau considerați ca „elemente antisovietice”, iar în privința acestora trebuiau luate un șir de măsuri represive<sup>42</sup>.

---

<sup>40</sup> ASISRM, F. a. inv. 6, d. 3, f. 20, 21.

<sup>41</sup> Malacenco, Alexandru. *Conlucrarea NKGB cu NKVD și SMERȘ în RSS Moldovenească (1944)*. În: *Akademios, Revistă de știință, inovare, cultură și artă*, nr. 4(51), 2018, p. 91.

<sup>42</sup> ASISRM, F. a. inv. 6, d. 1, ff. 126-127.

Dacă pentru anul 1944 sarcinile NKGB al RSSM erau determinate de situația politico-militară care corespundea cu reinstaurarea puterii sovietice în Basarabia, deja în anii 1945 – 1946, când regimul sovietic era bine ancorat în RSSM, o parte din obiectivele și sarcinile NKGB erau adaptate la noile realități postbelice, altele rămânând neschimbate și fiind în continuare perfecționate. Astfel, alegerile în Sovietul Suprem al URSS din februarie 1946<sup>43</sup>, au determinat implicarea NKGB al RSSM în pregătirea campaniei și procesului electoral încă din anul 1945, organele de securitate „moldovenești” trebuind să identifice și să curme anticipat tentative de sabotare a acestor alegeri. Considerăm că implicarea securității sovietice în pregătirea alegerilor în Sovietul Suprem al URSS relevă importanța pe care regimul sovietic o acorda NKGB-ului în legitimizarea și instituționalizarea sa. Așadar, structurile sovietice – NKGB și NKVD – încă din anul 1945 aveau o multitudine de sarcini care urmăreau cunoașterea profundă și din toate straturile sociale a predispozițiilor politice ale populației basarabene.

În subcapitolul al II-lea am analizat *Măsurile și mijloacele de acțiune ale organelor NKGB-MGB în procesul instituționalizării și consolidării puterii sovietice în RSSM* în perioada de referință. În general, Uniunea Sovietică își organiza structurile de securitate în așa fel încât să fie capabile să exercite controlul asupra unui număr în creștere de segmente sociale în teritoriile anexate<sup>44</sup>. Unul dintre aceste segmente sociale erau tineretul și intelectualii din RSSM, care constituiau elemente esențiale în modelarea socială a populației republicii în spiritul „canoanelor sovietice” de formare și educare a „omului nou” – *homos sovieticus*. Analiza documentelor de arhivă ne-au permis să identificăm metodele și mijloacele utilizate de NKGB-MGB pentru remodelarea socială și crearea loialităților sociale și apoi naționale în RSSM. Elementele de *modus operandi* prin care NKGB-ul lucra mediile de tineret erau utilizate din plin, cu accent vădit pe: crearea și consolidarea rețelei de agenți și informatori în rândul tuturor segmentelor de tineret, crearea și extinderea rețelei de agenți în mediul intelectualilor, în speță în rândul profesorilor, pedagogilor și organizatorilor diverselor cercuri extrașcolare, infiltrarea în organizațiile culturale, literare, filosofice, atât cele create în perioada administrației românești, cât și celor active la acel moment; recrutarea și cultivarea informatorilor specializați pe identificarea agenturii germane și românești din rândul tineretului din RSSM<sup>45</sup>, selectarea și recrutarea rezidenților, asigurarea conspirației în lucru. Deducem că, în primii ani postbelici, NKGB-MGB în RSSM urmăreau să pătrundă în cele mai intime straturi ale mediului tinerilor, de

---

<sup>43</sup> Alegerile pentru Sovietul Suprem în RSSM au avut loc peste un an, în luna februarie 1947. Царанов, Владимир И. (ред.). *История Молдавской ССР с древнейших времен до наших дней*. Кишинев: Штиинца, 1984, с. 393.

<sup>44</sup> Krzysztof Persak, Łukasz Kamiński (eds.). *A handbook of the communist security apparatus in East Central Europe 1944-1989*. Warsaw: Institute of National Remembrance, 2005, p. 7.

<sup>45</sup> ASISRM, F. a. inv. 6, d. 4, f. 253.

la învățământ, activități extracurriculare, până la viața privată, având ca obiectiv stârpirea „din fașă” a oricăror porniri antisovietice și formarea unui teren fertil pentru creșterea și educarea unei noi generații profund sovietizate. De asemenea, din sursele documentare studiate, autorul a desprins un detaliu aparte, care definește caracterul intruziv al activității securității sovietice în RSSM în primii ani postbelici, anume că, în caz de necesitate, se permitea recrutarea până și a elevilor minori, inclusiv a celor cu vârsta mai mică de 16 ani.

## **CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI**

În urma cercetării materialelor documentare din arhivele naționale și cele de peste hotarele țării, precum și a surselor istoriografice cu referire la rolul și contribuția NKGB-MGB în restabilirea, instituționalizarea și consolidarea puterii sovietice în RSSM între anii 1944 – 1946, am ajuns la următoarele concluzii generale:

**1.** Urmare a analizei istoriografiei, am concluzionat că nu au fost elaborate lucrări științifice ample consacrate elucidării problematicii rolului și contribuției NKGB-MGB la instituționalizarea și consolidarea puterii sovietice în RSSM în anii 1944 – 1946. Una din cauzele care justifică lipsa de cercetări privind problema lucrării noastre este accesul limitat la izvoare documentare relevante. Puținii cercetători care s-au preocupat de studierea istoriei organelor sovietice de securitate în RSSM abordează subiectul organelor sovietice de securitate în RSSM preponderent din perspectiva rolului represiv al acestora. În urma analizei literaturii de specialitate, am atestat un gol istoriografic pentru anul 1944. Acest impediment a fost depășit prin demersul personal al autorului de a propune spre declasificare un șir de dosare din arhiva SIS cu valoare istorică pentru cercetarea științifică a istoriei organelor NKGB-MGB în RSSM în primii ani postbelici. De asemenea, în istoriografia sovietică și istoriografia occidentală nu au fost identificate lucrări care să abordeze direct problema demersului nostru științific, decât doar tangențial unele elemente. Baza documentară în cercetarea problemei științifice a lucrării au constituit-o sursele inedite de arhivă, în special cele din fondul ASISRM, precum și din fondurile ACNSAS, ANRM, AOSPRM.

**2.** Drept rezultat al cercetării, am periodizat procesul instituționalizării puterii sovietice în RSSM, cu contribuția organelor securității statului, în două etape:

- I-a etapă, martie – august 1944 – instituționalizarea puterii sovietice în condiții de război, marcate de avansarea grupelor operative ale NKGB, NKVD și PC(b)M în spațiul basarabean, concomitent cu Fronturile Ucrainene I și III, în vederea „purificării” teritoriului reocupat de „elemente ostile” și pregătirii terenului pentru edificarea și restabilirea instituțiilor sovietice și a organelor de partid.

- a II-a etapă, septembrie 1944 – martie 1946, marcată de restabilirea integrală pe teritoriul basarabean, în mod arbitrar, a RSSM cu capitala la Chișinău; restabilirea și organizarea aparatului organelor de securitate în republică; readaptarea sarcinilor prioritare ale NKGB în condițiile de pace; instituționalizarea și consolidarea puterii sovietice în condiții postbelice; transformarea instituțională, în martie 1946, a NKGB în MGB; modificarea sarcinilor prioritare de activitate ale MGB-ului republican în consonanță cu ordinele Moscovei.

**3.** Restabilirea aparatului NKGB al RSSM în primăvara – vara anului 1944 s-a desfășurat în condiții de război. Aparatul de securitate sovietic își antrena întreaga garnitură a organelor sale represive în procesul de „epurare” a teritoriului nou „eliberat”, pentru a asigura reinstaurarea regimului sovietic în Basarabia într-un mediu pe cât de posibil favorabil și în termene restrânse. În această perioadă, structurile sovietice de securitate se concentrau prioritar pe identificarea, demascarea și curmarea agenturii inamice, spionilor (români și germani) desantați peste linia frontului, trupelor adversare de partizani, diversioniștilor, „teroriștilor”, agenților parașutiști care prezentau pericole majore ce subminau și periclita reinstaurarea regimului sovietic în Basarabia. Pentru realizarea sarcinilor strategice în condiții de război, NKGB al RSSM conclucra și cu celelalte organe represive ale regimului sovietic – NKVD și SMERȘ.

**4.** Un rol esențial în restabilirea și instituționalizarea NKGB-ului sovietic pe teritoriul RSSM în perioada martie – august 1944 le-a revenit grupurilor operative ale NKGB, constituite din militari și lucrători ai organelor sovietice de securitate, responsabili de formarea organelor provizorii ale puterii sovietice în condițiile de război. Scopul acestora era de a organiza activitatea operativă de agentură, de „purificare” a teritoriului în procesul de „eliberare” a RSSM de „elemente ostile”, de pregătire a terenului, a infrastructurii instituționale și logistice, precum și de creare a unei atmosfere prielnice pentru cantonarea unui NKGB de nivel republican, în contextul reinstaurării puterii sovietice. Tiparul restabilirii organelor NKGB în RSSM conține multiple elemente de similitudine cu aceleași procese desfășurate în RSS Letonă și alte republici unionale, cum ar fi Țările Baltice, Belarus, Ucraina, fapt confirmat și de documentele edite din Arhiva Centrală a FSB al Federației Ruse. Concluzionăm că grupurile operative ale organelor securității statului ale URSS formau, de fapt, nucleul constituirii și multiplicării organelor NKGB atât în RSSM, RSS Letonă și în celelalte republici unionale menționate, în contextul celei de-a doua ocupații sovietice în anul 1944.

**5.** În urma cercetării surselor documentare inedite, am concluzionat că situația social-politică din Basarabia și starea de spirit a populației băștinașe, în toiul procesului de reinstaurare a puterii sovietice (martie – august 1944) în condițiile războiului, era caracterizată de nemulțumire permanentă și îngrijorare față de transformările politice continue care aveau loc în

acest spațiu. Principalele nemulțumiri vizau următoarele aspecte: iminența apropierii liniei frontului de luptă germano-sovietic, transformarea spațiului basarabean în teatru de operațiuni militare, confruntări violente între localnici și autoritățile sovietice în contextul strămutărilor forțate ale populației din preajma liniei frontului, nemulțumiri față de mobilizările forțate în Armata Roșie; opunerea localnicilor împotriva colectivizării organizate, rechizițiilor forțate și dărilor în natură; supunerea populației la devastări, jafuri, arestări, violuri și fărâdelegi. Totodată, situația sanitară precară cauzată de epidemia de tifos exantematic și alte boli venerice apărute după revenirea Armatei Roșii a escaladat din cauza măsurilor întreprinse de autoritățile sovietice de evacuare forțată, în grabă și neorganizată a populației din preajma liniei frontului, fără întreprinderea și respectarea unor reguli sanitare elementare. Cadrele NKGB și NKVD ale RSSM erau supuse vaccinării imediate, pentru a nu admite eventuale tergiversări în îndeplinirea de către efectivul securității sovietice din RSSM a sarcinilor sale. Simpatia în legătură cu (re)venirea puterii sovietice în Basarabia era manifestată în cazuri minoritare, preponderent de persoane cu condiție socială precară – „anume dintre cei care nu au nici un căpătâiu”.

6. Dacă pentru anul 1944 sarcinile NKGB al RSSM au fost determinate de etapa incipientă a reinstaurării puterii sovietice în Basarabia, în context de război, în anii 1945 – 1946, când regimul sovietic era deja acomodată în întreg spațiul basarabean, o parte din obiectivele și sarcinile NKGB al RSSM au fost adaptate la noile realități postbelice, altele rămânând neschimbate și fiind în continuare perfecționate. Una dintre priorități a NKGB pentru anul 1945 era „verificarea și trierea repatriaților reveniți la locul permanent de trai” în republică. Regimul sovietic acorda o importanță mare legitimizării și instituționalizării puterii sale în primii ani postbelici, sens în care structurile represive sovietice – NKGB și NKVD – încă din anul 1945 aveau o multitudine de sarcini care urmăreau cunoașterea profundă și din toate straturile sociale a predispozițiilor politice ale populației basarabene, inclusiv pentru a preîntâmpina unele provocări destabilizatoare în contextul alegerilor în Sovietul Suprem al URSS din 1946.

7. Din punct de vedere al structurii organizatorice, NKGB-MGB al RSSM reprezenta o replică de dimensiuni mai mici a „poliției secrete” sovietice a URSS, fiind determinată de mărimea teritorială, precum și de divizarea teritorial-administrativă în perioada anilor 1944 – 1946. Numărul, denumirea și atribuțiile subdiviziunilor NKGB-MGB al RSSM erau în mare parte similare cu cele ale NKGB-MGB al URSS, cu unele excepții. Una dintre diferențele semnificative dintre NKGB-MGB al URSS și NKGB-MGB al RSSM consta în faptul că organigrama „poliției secrete” din republica unională nu includea Direcția 3 de Contrainformații militare. Sursele de arhivă cercetate nu reflectă anumite date ce ar atesta eventuala constituire similară a Direcției 3 de Contrainformații militare în cadrul MGB-ului al RSSM în anul 1946. În

opinia noastră, Direcția 3 de Contrainformații militare este specifică unui stat autentic, independent, în care suveranitatea este deținută de popor, liber de a-și determina politica internă și externă a țării, cu structuri de securitate și forțe armate proprii, capabile să protejeze siguranța națională și integritatea teritorială. Luând în considerare faptul că RSSM a fost creată ca o entitate statală artificială la 2 august 1940, din teritoriul basarabean anexat de URSS, care nu dispunea de forțe armate proprii și de alte atribute inerente unui stat suveran, prezența subunității de contrainformații militare (Direcția 3) în structura NKGB - MGB a RSSM nu era dezirabilă din punctul de vedere al metropolei sovietice. Așadar, structura organizatorică a NKGB - MGB al RSSM ne ilustrează clar că regimul sovietic, în mod indubitabil, era un regim de ocupație, iar rolul organelor de securitate era de a consolida și de a proteja puterea sovietică, instaurată în republică, atât de factorii „ostili” interni, cât și cei externi.

8. Din materialele declassificate din arhiva SIS al Republicii Moldova, am desprins că restructurarea instituțională în martie 1946 – transformarea NKGB în MGB – a fost efectuată în conformitate cu directivele Moscovei. Documentele noi de arhivă cercetate ne ilustrează că sarcinile și prioritățile contrainformative ale MGB al RSSM, începând cu anul 1946, se concentrau prioritar pe demascarea, infiltrarea și curmarea agenturii serviciilor de informații anglo-americe. Așadar, deducem că din anul 1946 agenții anglo-americani încep a fi considerați adversarii numărul unu ai organelor contrainformative ale MGB al RSSM, iar agenturile serviciilor de informații ale României, Germaniei naziste etc. – care erau obiectul prioritar de activitate pentru NKGB al RSSM în anii războiului, în anul 1946 au fost trecute în plan secund. Aceste schimbări ale priorităților MGB al RSSM, în concordanță cu ordinele MGB-ului unional în anul 1946, marcau intrarea URSS într-o nouă eră a confruntărilor pe arena internațională – începutul Războiului Rece. Transformările au fost determinate de necesitatea adaptării organelor sovietice de securitate la nivel central la nivelul republicilor unionale, la realitățile postbelice, în contextul iminenței unor noi confruntări ale URSS pe arena externă. Altfel spus, metamorfoza NKGB în MGB în martie 1946 marchează o piatră de hotar în trecerea la o nouă etapă istorică a instituției, care determină necesitatea unei noi cercetări științifice pentru elucidarea acestui subiect într-o lucrare separată.

9. În urma unor calcule efectuate în baza datelor noi de arhivă, coroborate cu cele extrase din surse istoriografice, am stabilit că, la începutul anului 1945, statele de personal ale securității sovietice din RSSM s-au majorat cu 25,6% după numărul de funcții și cu 17,98% după numărul cadrelor angajate *de facto*, comparativ cu luna mai 1944, atunci când instituția dată era în proces de restabilire. Informațiile decupate din sursele documentare inedite și editate ne-au permis să identificăm multiple cadre ale NKGB-MGB al RSSM, dar numărul cărora nu pretinde a fi unul

exhaustiv. Totuși, faptul că majoritatea celor identificați de autor erau de origine slavă ne evidențiază tendința de formare a efectivului securității sovietice din RSSM, în primii ani postbelici, preponderent din cadre alogene (ruși, ucraineni, bieloruși, evrei etc.), aduse din Uniunea Sovietică, precum și limitarea la maximum a numărului de cadre din rândul populației autohtone – români-moldoveni. Puținele persoane din rândul populației băștinașe din RSSM care erau angajate în NKGB-MGB al republicii, ocupau exclusiv funcții ierarhic inferioare: gardieni în penitenciarul securității, portari, șoferi, personal auxiliar, dactilografi și traducători. Această tendință se explică prin necesitatea regimului sovietic de a avea în cadrul aparatului său de securitate din RSSM persoane loiale, libere de afinități național-culturale cu populația autohtonă a republicii, pentru a putea realiza, fără anumite constrângeri morale sau de alt ordin, sarcinile NKGB-MGB al RSSM, în vederea indigenizării și consolidării puterii sovietice în acest ținut într-o perioadă cât mai restrânsă. În același timp, bazându-ne pe sursele de arhivă studiate, concluzionăm că procesul de instituționalizare a puterii sovietice în RSSM a fost însoțit de multiple abuzuri față de populația băștinașă și încălcări constante ale legislației sovietice din partea cadrelor organelor NKGB-MGB, fapt care alimenta spiritul ostil față regimul sovietic în republică, iar aceasta, prin extensie, trezea nemulțumiri, inclusiv în cadrul conducerii RSSM.

**10.** Din sursele de arhivă studiate, am stabilit că în vederea realizării scopului strategic al URSS de formare a unei baze sociale în teritoriul republicii unionale, care să faciliteze înrădăcinarea și legitimizarea regimului sovietic cu participația populației autohtone a RSSM, printre segmentele sociale asupra cărora erau concentrate eforturile NKGB erau tineretul și intelectualii din RSSM. Atenția acordată de NKGB-MGB „moldovenesc” acestor medii sociale se explică prin faptul că tineretul și intelectualii reprezentau o sursă de capital uman valoros, fiind una dintre cele mai progresive categorii sociale, iar loializarea și transformarea lor în „aliați naturali” era esențială pentru instituționalizarea și înrădăcinarea regimului sovietic în RSSM. Așadar, în primii doi ani postbelici, securitatea sovietică din RSSM utiliza un spectru larg de metode și măsuri speciale (recrutarea informatorilor, crearea rețelelor de agenți, rezidenți, informatori, profilaxia etc.) pentru pătrunderea în cele mai intime straturi ale mediului tinerilor, având ca obiectiv stârpirea „din fașă” a oricăror porniri antisovietice, pe de o parte, și formarea unui teren fertil pentru creșterea și educarea unei noi generații profund sovietizate, pe de altă parte. Astfel, tineretul și intelectualii, treptat, erau transformați în emisari ai sovietizării, care, în consecință, declanșau procesul de autosovietizare (*self-sovietization*) a populației băștinașe din republică, creându-se, *de facto*, impresia falsă că regimul sovietic instaurat era o „emanație veritabilă a puterii poporului”. Complementar, concluzionăm că aceleași măsuri și tactici erau utilizate de către NKGB-MGB-KGB al RSSM și în raport cu alte grupuri sociale ale societății,

spre exemplu, țărani, preoțimea și reprezentanții altor confesiuni religioase etc. Aceste aspecte au fost analizate de autor în lucrarea de față, însă fără pretenții de exhaustivitate, motiv pentru care este loc de o cercetare științifică separată privind subiectele date.

**11.** Conchidem că metodele și mijloacele securității sovietice erau pârgii discrete de control social ale regimului în mediul de tineret și intelectuali pentru modelarea arhitecturii sociale în republică și realizarea politicii secrete din spatele instituționalizării și consolidării puterii sovietice în RSSM. Atfel spus, organele NKGB-MGB aveau rolul unor „ingineri din umbră” ai regimului, responsabili de organizarea, regizarea și supravegherea, la indicațiile partidului, prin diverse mecanisme, a transformărilor social-economice, politice, etnoculturale, în scopul edificării și protejării puterii sovietice de „pericole interne și externe” în RSSM.

În baza cercetărilor noastre și a rezultatelor științifice obținute, putem formula următoarele **recomandări**:

- 1.** Continuarea cercetărilor științifice în direcția studierii istoriei organelor sovietice de securitate din RSSM în perioada postbelică și până în 1991, din prisma valorificării și identificării noilor materiale arhivistice, în vederea completării tabloului istoriei regimului sovietic din RSSM.
- 2.** Elaborarea unor cursuri universitare privind istoria organelor sovietice de securitate din spațiul basarabean, în special pentru instituțiile și centrele de instruire specializate – pentru pregătirea și perfecționarea cadrelor din sistemul organelor securității și apărării naționale.
- 3.** Aportul la dinamizarea dialogului și interacțiunii dintre societateacivilă și serviciile de inteligență ale Republicii Moldova în vederea promovării culturii de securitate în societatea din Republica Moldova.
- 4.** Rezultatele teoretice ale demersului nostru științific pot fi utilizate la elaborarea tezelor de licență, masterat și doctorat în domeniul istoriei, securității și apărării.

#### **BIBLIOGRAFIE**

1. Петров, Н. В., Кокурин, А. И. *Лубянка. Органы ВЧК-ОГПУ-НКВД-НКГБ-МГБ-МВД-КГБ. 1917 – 1991*. Справочник. Москва: Издание МФД, 2003, с. 7, 634.
2. Edițiile revistelor de specialitate « КГВ сборник», «Труды высшей школы КГБ », precum și alte lucrări despre activitatea organelor sovietice, destinate pentru uzul intern și utilizate pentru educarea, instruirea și pregătirea ofițerilor KGB, pot fi consultate la adresa indicată [citat: 17.12.2021]. Disponibil: <https://www.kgbdocuments.eu/kgb-journals-and-books/>
3. *Контрразведывательный Словарь*. Москва: Высшая Краснознаменная Школа КГБ, 1972, 371 с.
4. Чебриков, Виктор М. (coord.), *История советских органов государственной безопасности: Учебник*, Москва: Высшая Краснознаменная Школа КГБ, 1977, 639 с.
5. Moraru, Anton. *Istoria românilor: Basarabia și Transnistria*. Chișinău: Editura Aiva, 1995, 559 p.



6. Gribincea, Mihai. *Basarabia în primii ani de ocupație sovietică, 1944 – 1950*. Cluj-Napoca: Dacia, 1995, 188 p.
7. Șișcanu N., Elena. *Basarabia sub regimul bolșevic (1940 – 1952)*. București: Editura Semne, 1998, 184 p.
8. Moraru, Anton, Negrei, Ion. *Reinstaurarea și consolidarea regimului comunist în RSS Moldovenească. Evoluția vieții politice (1944 – 1956)*. În: Cugetul, revistă de istorie și cultură, Chișinău, nr. 1-2, 1999, pp. 32-39.
9. Stăvilă, Veaceslav. *De la Basarabia românească la Basarabia sovietică, 1939 – 1945*. Chișinău: Tipografia Centrală, 2000, 152 p.
10. Cașu, Igor. *"Politica națională" în Moldova sovietică, 1944 – 1989*. Chișinău: Cardidact, 2000, 213 p.
11. Petrencu, Anatol. *Basarabia în timpul celui de-al Doilea Război Mondial (1939 – 1945)*. Chișinău: Prut Internațional, 2006, 224 p.
12. Cașu, Igor. *Începuturile resovietizării Basarabiei și starea de spirit a populației (martie – septembrie 1944)*. În: Diana Dumitru, Igor Casu, Andrei Cușco, Petru Negura (editori), *Al Doilea Război Mondial: memorie și istorie în Estul și Vestul Europei*. Chișinău: Cartier, 2012, pp.121-140.
13. Cașu, Igor. *Dușmanul de clasă. Represiuni politice, violență și rezistență în R(A)SS Moldovenească, 1924 – 1956*. Ediția a II-a, Chișinău: Cartier, 2015, 387 p.
14. Lisnic, Dumitru. *Elitele Moldovei sovietice. Recrutare, rețele informale, identități sociale și etnice în Bălți, 1940 – 1941, 1944 – 1950*. Chișinău: ARC, 2019, 288 p.
15. Postică, Elena. *Rezistența antisovietică în Basarabia, 1944 – 1945*. Chișinău: Știința, 1997, 240 p.
16. Beniuc, Valentin. *Instituționalizarea puterii politice totalitare în Moldova postbelică (cercetare istorico-politologică). Monografie*. Chișinău: USM, 1998, 270 p.
17. Țurcanu, Ion. *Moldova antisovietică: Aspecte din lupta basarabenilor împotriva ocupației sovietice. 1944 – 1953*. Chișinău: Prut Internațional, 2000, 331 p.
18. Pasat, Valeriu. *Calvarul. Documentarul deportărilor de pe teritoriul RSS Moldovenești, 1940 – 1950*. Moscova: ROOSSPEN, 2006, 456 p.
19. Șevcenco, Ruslan. *Viața politică în RSS Moldovenească (1944 – 1961): Monografie*. Chișinău: Pontos, 2007, 227 p.
20. Pasat, Valeriu. *RSS Moldovenească în epoca stalinistă, 1940 – 1953*, Chișinău: Cartier, 2011, 684 p.
21. Pasat, Valeriu. *Biserica ortodoxă și puterea sovietică în RSS Moldovenească (1940 – 1991)*. Chișinău: Editura Cartier, 2019, 565 p.
22. Петров, Н. В., Кокурин А. И. *ВЧК-ОГПУ-НКВД-НКГБ-МГБ-МВД-КГБ. 1917 – 1960*. Справочник. Москва: Издание МФД., 1997, 352 с.
23. Petrov, Nikita, Skorkin, Konstantin. *Кто руководил НКВД СССР 1934-1941, Справочник*. Moskva: Zvenia, 1999, [citat: 17.01.2021]. Disponibil: <http://old.memo.ru/history/nkvd/kto/biogr/index.htm>
24. Петров, Н. В. *По сценарию Сталина: роль органов МВД и МГБ СССР советизации стран Центральной и Восточной Европы. 1944 – 1953 гг.* Москва: РОССПЭН, 2011, 351 с.
25. Петров, Н. В. *Справочник, Кто руководил органами госбезопасности 1941–1954*. Москва: Звенья, 2010, 1008 с.
26. Moraru, Pavel. *Urmașii lui Felix Dzerjinski: organele Securității Statului în Republica Sovietică Socialistă Moldovenească. 1940 – 1991*. București: Institutul Național pentru Studiul Totalitarismului, 2008. 272 p.
27. Moraru, Pavel. *Serviciile Secrete și Basarabia, dicționar 1918-1991*. București, Editura Militară, 2008, 319 p.

28. Moraru, Pavel. *SMERȘ în Basarabia 1944 – 1954*. București: Editura Militară, 2013, 334 p.
29. Moraru, Pavel. *Serviciile de informații și siguranță românești din Basarabia în perioada anilor 1918 – 1944*. teza de dr. hab. în istorie. Chișinău, 2016, 342 p.
30. Moraru, Pavel. *Organizarea și activitatea structurilor securității statului din RSSM (1940-1991)*. În: Liliana Corobca editor, *Panorama Comunismului în Moldova Sovietică*. București: Polirom, 2019, pp. 305-335.
31. ASISRM, F. a. inv. 6, 8.
32. ACNSAS, Fond documentar, dosar nr. 008911, vol. 28; dosar nr. 013949.
33. ANRM, F. R-2848, 680, R-2848, R-2948.
34. AOSPRM, f. 51, inv. 2.
35. *Органы государственной безопасности СССР в Великой Отечественной войне. Сборник документов. Том I. Книга 1. Накануне (ноябрь 1938 г. – декабрь 1940 г.)*. Москва: А/О Книга и бизнес, 1995, 464 с.
36. *Органы государственной безопасности в Великой Отечественной войне. Сборник документов, Накануне. Том I, Книга 2 (1 января – 21 июня 1941 г.)*. Москва: Книга и бизнес, 1995, 398 с.
37. *Органы государственной безопасности СССР в Великой Отечественной войне. Сборник документов. Том II. Книга 1. Начало. (22 июня – 31 августа 1941 г.)*. Москва: Русь, 2000, 718 с.
38. *Органы государственной безопасности СССР в Великой Отечественной войне. Сборник документов. Том II. Книга 2. Начало. (1 сентября – 31 декабря 1941 г.)*. Москва: Русь, 2000, 670 с.;
39. *Органы государственной безопасности СССР в Великой Отечественной войне. Сборник документов. Том III. Книга 1. Крушение «Блицкрига» (1 января – 30 июня 1942 года)*. Москва: Русь, 2003, 704 с.
40. *Органы государственной безопасности СССР в Великой Отечественной войне. Сборник документов. Том III. Книга 2. От обороны к наступлению. (1 июля – 31 декабря 1942 г.)*. Москва: Русь, 2003, 716 с.
41. *Органы государственной безопасности СССР в Великой Отечественной войне. Сборник документов. Том IV. Книга 1. Секреты операции «Цитадель».* (1 января – 30 июня 1943 г.). Москва: Русь, 2008, 814 с.
42. *Органы государственной безопасности СССР в Великой Отечественной войне. Сборник документов. Том IV. Книга 2. Великий перелом. (1 июля – 31 декабря 1943 г.)*. Москва: Русь, 2008, 810 с.
43. *Органы государственной безопасности СССР в Великой Отечественной войне. Сборник документов. Том V. Книга 1. Вперёд на Запад (1 января – 30 июня 1944 года)*. Москва: Кучково поле, 2007, 728 с.
44. *Органы государственной безопасности СССР в Великой Отечественной войне. Сборник документов. Границы СССР восстановлены. Том V, Книга 2 (1 июля – 31 декабря 1944 года)*. Москва: Кучково поле, 2007, 896 с.
45. *Органы государственной безопасности СССР в Великой Отечественной войне. Сборник документов. Том VI. Победа (1 января – 9 мая 1945 г.)*. Москва: Кучково поле, 2014, 560 с.
46. Pasat, Valeriu. *Трудные страницы истории Молдовы 1940 – 1950 гг.* Москва: Terra, 1994, 800 с.
47. Волков, Г. *Взгляд через десятилетия. Очерки генерал-лейтенанта КГБ о личной жизни и чекистских операциях в России, Западной Украине, Казахстане и Молдавии*. Кишинев: СИБ РМ, 2004, 278 с.
48. Sudoplatov P., Sudoplatov A., Scheckter J. L., Scheckter L. P. *Misiuni speciale. Memoriile unui maestru al spionajului sovietic*. București: ElitLitera, 2013, 734 p.

49. Malacenco, Alexandru. *First directives of the Soviet NKGB in Bessarabia, March-August 1944*. În: Dumitru-Cătălin Rogajanu și Gherghina Boda (coord.), *Istorie, Cultură și Cercetare – History, Culture and Research*, vol. IV. Târgoviște: Cetatea de Scaun, 2020, p. 185.
50. Malacenco, Alexandru. *Serviciile de securitate în teritoriile „eliberate” de către URSS în primii ani postbelici*. În: Cristina Preutu, Anatol Petrencu (coord.) *Fațete ale Comunismului în România și în R(A)SS Moldovenească. Politică, Societate și Economie*. Iași: Editura Universității „Al. I. Cuza”, 2020, p. 70.
51. Malacenco, Alexandru. *Poliția secretă a RSS Moldovenești – efectiv și sarcini în primii ani postbelici*. În: *Studia Universitatis Moldaviae, Revistă științifică, seria științe umanistice*, 2019, nr. 10 (130) p. 177.
52. Malacenco, Alexandru. *Conlucrarea NKGB cu NKVD și SMERȘ în RSS Moldovenească (1944)*. În: *Akados, Revistă de știință, inovare, cultură și artă*, nr. 4(51), 2018, p. 91.
53. Царанов, Владимир И. (ред.). *История Молдавской ССР с древнейших времен до наших дней*. Кишинев: ШТИИЦ, 1984, с. 393.
54. Krzysztof Persak, Łukasz Kamiński (eds.). *A handbook of the communist security apparatus in East Central Europe 1944 – 1989*. Warsaw: Institute of National Remembrance, 2005, p. 7. 352 p.

## LISTA PUBLICAȚIILOR AUTORULUI TEZEI LA TEMA CERCETATĂ

### a) Articole în reviste științifice:

1. Malacenco, Alexandru. *NKGB-ul Sovietic pe Frontul Invizibil în Basarabia, martie – iunie 1944*. În *Studia Universitatis Moldaviae (Seria Științe Umaniste)*, 2016, nr. 10 (100), pp. 103-110 (**categoria B**).
2. Malacenco, Alexandru. *Conlucrarea NKGB cu NKVD și SMERȘ în RSS Moldovenească (1944)*. În: *Akados, Revistă de știință, inovare, cultură și artă*, nr. 4 (51), 2018, pp. 89 – 95 (**categoria B**).
3. Malacenco, Alexandru. *Poliția secretă a RSS Moldovenești– efectiv și sarcini în primii ani postbelici*. În: *Studia Universitatis Moldaviae (Seria Științe Umanistice)*, 2019, nr. 10 (130), pp. pp. 176-182 (**categoria B**).
4. Malacenco, Alexandru. *Primele directive ale poliției secrete sovietice în Basarabia (primăvara – vara 1944)*. În: *Revista Militară. Studii de Securitate și Apărare*, nr. 2 (22), 2019, pp. 164-175 (**categoria C**).
5. Malacenco, Alexandru. *Comisariatul poporului pentru securitatea statului al RSS Moldovenești: structura organizatorică (1944 – 1946)*. În: *Revista de Istorie a Moldovei*. 2020, nr. 1-2(121-122), pp. 118-132. ISSN 1857-2022 (**categoria B**).

### b) Articole în culegeri științifice:

1. Malacenco, Alexandru. *Serviciile de securitate în teritoriile „eliberate” de către URSS în primii ani postbelici*. În: Cristina Preutu, Anatol Petrencu (coord.) „Fațete ale Comunismului în România și în R(A)SS Moldovenească. Politică, Societate și Economie”, Editura Universității „Al. I. Cuza”, Iași, 2020, pp. 57-76.
2. Malacenco, Alexandru. *NKGB, tineretul și intelectualii în RSS Moldovenească în primii ani postbelici*. În: *O utopie devenită realitate: învățământul superior în RSS Moldovenească – de la planificare la reproducere*. Ediția 1, 15 – 17 octombrie 2020, Chișinău: Tipografia "Lexon-Prim", 2020, pp. 122-140. ISBN 978-9975-3454-5-3.
3. Malacenco, Alexandru. *First directives of the Soviet NKGB in Bessarabia, March – August 1944*. În: Dumitru-Cătălin Rogajanu și Gherghina Boda (coord.), *Istorie, Cultură și*

Cercetare – History, Culture and Research vol.IV, edit.Cetatea de Scaun, Târgoviște, 2020, pp.181-197.

4. Malacenco, Alexandru. *Cine activa în serviciul „spionajului moldovenesc” în anii 1944 – 1945?* În: *Latinitate, Romanitate, Românitare*. Ediția 4. Integral, 6 – 7 noiembrie 2020, Chișinău: CEP USM, 2021, pp. 213-221. ISBN 978-9975-3454-5-3.

**c) Materiale la forurile științifice:**

1. Malacenco Alexandru, Rotaru Liliana. *Rezistența antisovietică a intelectualității basarabene și securitatea*. În: *Intelectualitatea română între ideologie, libertate academică și naționalism*: Conferința națională cu participare internațională : Programul și rezumatele comunicărilor, Ed. a 2-a, 14 – 16 octombrie 2021, Chișinău: CEP USM, 2021. pp. 20-22. ISBN 978-9975-158-48-0/.
2. Malacenco Alexandru. *Tifos și (re)sovietizarea Basarabiei în condiții de război (1944)*. În: *Sesiunea științifică a departamentului Istoria românilor, universală și arheologie*. Ed. VII, 4 iunie 2021, Chișinău. Chișinău, Republica Moldova: CEP USM, 2021, pp. 69-70. ISBN 978-9975-152-09-9.
3. Malacenco Alexandru. *Cine activa în serviciul „spionajului moldovenesc” în anii 1944 – 1945?* În: *Latinitate, Romanitate, Românitare*. Conferința științifică internațională ,Ed. 4. Rezumate, 6 – 7 noiembrie 2020, Chișinău. Chișinău: CEP USM, 2020, pp. 55-56. ISBN 978-9975-152-56-3.
4. Malacenco Alexandru. *NKGB, tineretul și intelectualii în RSS Moldovenească în primii ani postbelici*. În: *O utopie devenită realitate: învățământul superior în RSS Moldovenească – de la planificare la reproducere*, Conferință națională cu participare internațională: Programul și rezumatele comunicărilor, Ed. 1, 2020, Chișinău, p. 18. ISBN 978-9975-3483-0-0.
5. Malacenco Alexandru. *Poliția Secretă a RSS Moldovenească –efectiv și sarcini în primii Ani Postbelici*. În: *Latinitate, Romanitate, Românitare*. Conferința științifică internațională, Ed. a 3-a, 31 octombrie – 2 noiembrie 2019: Program și rezumatele comunicărilor, 31 octombrie – 2 noiembrie 2019, Chișinău, Tipogr. "Bons Offices", pp. 59-60. ISBN 978-9975-87-537-0.
6. Malacenco Alexandru. *Serviciile de securitate în teritoriile „eliberate” de către URSS în primii ani postbelici*. În: *Fațete ale Comunismului în România și în R(A)SS Moldovenească. Politică, Societate și Economie*. Conferința Internațională, Ed. a II-a Rezumate, 31 octombrie 2019, Iași, p. 8.
7. Malacenco Alexandru. *Primele acțiuni ale NKGB-ului sovietic pe frontul invizibil în Basarabia (martie – iunie 1944)*. În: *Raporturi identitare în spațiul românesc din perspectiva istorică: școli și interpretări*. Conferința Internațională, Chișinău: CEP USM, 3 – 5 noiembrie 2016, Programul și rezumatele comunicărilor, p. 65-66. ISBN 978-9975-71-644-8.

## ADNOTARE

**Malacenco Alexandru**, „Instituționalizarea puterii sovietice în RSS Moldovenească în anii 1944 – 1946: contribuția organelor de securitate a statului”, teză de doctor în istorie, specialitatea 611.02 – Istoria Românilor (pe perioade). Chișinău, 2022.

**Structura tezei:** lista abrevierilor, introducere, 3 capitole, a câte 3-4 subcapitole, concluzii generale și recomandări, bibliografie cu 122 titluri, 142 pagini de bază, anexe, declarația privind asumarea răspunderii și CV-ul autorului. Rezultatele obținute sunt publicate în 16 lucrări științifice (9 articole științifice, studii, precum și 7 rezumate).

**Cuvinte-cheie:** organele sovietice de securitate, organele securității statului, Basarabia, RSSM, NKGB, MGB, elemente „ostile”, instituționalizare, puterea sovietică, URSS.

**Scopul și obiectivele tezei.** Scopul: cercetarea și estimarea rolului și contribuției organelor securității statului în restabilirea, instituționalizarea și consolidarea puterii sovietice în RSSM, în perioada 1944 – 1946. Obiectivele: analiza istoriografiei și a surselor istorice; reconstituirea procesului de restabilire a organelor sovietice de securitate în RSSM în martie – august 1944; stabilirea interdependenței dintre modificările în structura organizatorică a serviciilor sovietice de securitate în RSSM, politica de cadre și sarcinile NKGB-MGB în RSSM în 1944 – 1946; identificarea sarcinilor organelor sovietice de securitate în RSSM și argumentarea schimbărilor priorităților în activitatea NKGB-MGB de la o perioadă la alta; stabilirea măsurilor și mijloacelor de acțiune ale organelor NKGB-MGB și analiza specificului aplicării lor în procesul instituționalizării și consolidării puterii sovietice în RSSM; estimarea rolului și contribuției organelor NKGB-MGB în procesul de instituționalizare și consolidare a puterii sovietice în RSS Moldovenească în primii ani postbelici.

**Noutatea și originalitatea științifică.** Teza este o primă lucrare științifică în domeniul istoriei care elucidează rolul și contribuția organelor securității statului în restabilirea, instituționalizarea și consolidarea puterii sovietice în RSSM în 1944 – 1946.

**Problema științifică soluționată** rezidă în argumentarea științifică a rolului organelor sovietice de securitate, care, prin mijloace și metode specifice, au contribuit la instituționalizarea și consolidarea puterii sovietice în RSSM în anii 1944 – 1946, inclusiv prin protejarea regimului de factorii „ostili” interni și externi; evidențierea tiparului comun aplicat de URSS în restabilirea organelor NKGB și a regimului sovietic în RSSM și în RSS Letonă, precum și în alte republici unionale reanexate în 1944; analiza metodelor și mijloacelor securității sovietice utilizate ca pârgșii discrete pentru modelarea arhitecturii sociale în RSSM în primii ani postbelici.

**Importanța teoretică** a lucrării constă în confirmarea și relevarea rolului organelor sovietice de securitate în procesul restabilirii, instituționalizării și consolidării regimului sovietic în RSSM, precum și în stabilirea coraportului dintre modul de organizare și metodele și mijloacele utilizate în activitate de NKGB-MGB în 1944 – 1946, subiecte cercetate în premieră în spațiul istoriografic autohton; în includerea în circuitul științific a unor definiții privind modul de operare a organelor sovietice de securitate în activitatea lor în RSSM, în evidențierea distincției conceptuale dintre noțiunile utilizate eronat ca sinonime – „organele sovietice de securitate” și „organele securității statului” și altele.

**Valoarea aplicativă a lucrării.** Rezultatele cercetării pot fi utilizate la elaborarea unor cursuri universitare privind istoria organelor sovietice de securitate din RSSM, în special pentru instituțiile și centrele de instruire specializate în pregătirea și perfecționarea cadrelor din sistemul organelor securității și apărării naționale, pot servi ca sursă științifică de referință la scrierea tezelor de licență, de masterat și de doctorat în domeniul istoriei, securității și apărării.

**Aprobarea rezultatelor obținute.** Aspecte ale problemei cercetate au fost prezentate la 10 conferințe naționale și internaționale, reflectate în 16 articole, studii și rezumate publicate în reviste științifice și volume în Republica Moldova, precum și în afara țării.

## ANNOTATION

**Malacenco Alexandru**, "The institutionalization of Soviet Power in the Moldavian SSR in 1944 – 1946: the contribution of state security bodies", PhD thesis in history, specialty 611.02. History of Romanians (by periods). Chisinau, 2022.

**Thesis structure:** list of abbreviations, introduction, 3 chapters, 3-4 subchapters each, general conclusions and recommendations, bibliography contains 122 titles, 142 basic pages, Appendices, 1 table, statement of assumption of responsibility, author's CV. The obtained results have been published in 16 scientific papers (9 scientific articles, studies, as well as 7 abstracts).

**Keywords:** Soviet security bodies, state security bodies, Bessarabia, MSSR, NKGB, MGB, "hostile" elements, institutionalization, Soviet power, USSR.

**The purpose and objectives of the thesis.** Purpose: researching and assessing the role and contribution of state security bodies in the restoration, institutionalization and fortification of Soviet power in the MSSR, during 1944 – 1946; **Objectives:** to analyse the historiography and the relevant historical sources; to reconstitute the process of re-establishing the Soviet security organs in the MSSR in March-August 1944; to establish the connection between the changes in the organizational structure of the Soviet security services in the MSSR, the personnel policy and the tasks of the NKGB-MGB MSSR in 1944 – 1946; to analyze the socio-political context and the military situation in Bessarabia between March and August 1944; to establish the tasks of the Soviet security organs in the MSSR and explain the changes of priorities in the activity of the NKGB-MGB; to identify the measures and methods used by the NKGB-MGB bodies and to analyze the specifics of their application in the process of institutionalization and consolidation of Soviet power in the MSSR; to assess the role and the contribution of the NKGB-MGB bodies to the institutionalization and fortification of Soviet power in MSSR between 1944 and 1946.

**Scientific novelty and originality.** The thesis is the first scientific work in the field of history, which outlines the role and importance of state security bodies in the restoration, institutionalization and fortification of Soviet power in the MSSR in 1944 – 1946, mainly on the basis of unclassified archival materials included in the first time in the scientific circuit.

**The scientific problem solved** concerns the scientific reasoning of the Soviet security bodies' role in the institutionalization and fortification of Soviet power in the MSSR in 1944 – 1946, through specific means and methods, including the protection of the regime from internal and external "hostile" elements; highlights the common pattern of the USSR in re-establishing the NKGB bodies and the Soviet regime in the MSSR, in the Latvian SSR, as well as in other re-annexed union republics in 1944; analyzes the methods and means used by Soviet intelligence as discrete levers for modeling the social architecture in the MSSR, in the first postwar years.

**Theoretical importance** of this paper is to confirm and highlight the role played by the Soviet security bodies in the restoration, institutionalization and fortification of the Soviet regime in the MSSR, as well as to acknowledge the methods and means used by the NKGB-MGB for this purpose between 1944 – 1946, topics that were studied for the first time in the local historiographical field; the importance also stems from the inclusion into the scientific circuit of definitions of the methods and means used by Soviet security bodies in their work in the MSSR, highlighting the conceptual distinction between the notions misused as synonyms "Soviet security bodies" and "state security bodies".

**The applicative value of the paper.** The results of the research can be used to develop university courses on the history of Soviet security bodies in the MSSR, especially for institutions and training centers specialized in the training and capacity building of personnel in the national security and defence system, but can also serve as a scientific source for writing bachelor's, master's and doctoral dissertations in the field of history, security and defence.

**Approval of the results obtained.** Some aspects of the researched matters were presented within 10 national and international conferences, published in 16 articles, studies and abstracts in scientific journals and volumes in the Republic of Moldova, as well as abroad.

## АННОТАЦИЯ

**Малаченко Александру**, «Институализация советской власти в Молдавской ССР в 1944-1946 гг.: вклад органов госбезопасности», докторская диссертация по истории, специальность 611.02. История румын (по периодам). Кишинёв 2022.

**Структура диссертации:** Список сокращений, введение, 3 главы, общие выводы и рекомендации, библиография из 122 наименований, 142 базовых страниц, приложения, 1 таблица, сведения об ответственности, автобиография. Опубликовано 16 научных статей (9 научных статей, проведенные исследования, 7 резюме). **Ключевые слова:** Советские органы безопасности, органы государственной безопасности, Бессарабия, МССР, НКГБ, МГБ, «враждебные» элементы, институализация, советская власть, СССР.

**Цель и задачи:** исследование и оценка роли органов государственной безопасности в восстановлении, институализации и укреплении советской власти в МССР в 1944 – 1946 гг.; **Задачи:** анализ историографии; воссоздать процесс восстановления советских органов безопасности в МССР в период 1944 г.; установить взаимозависимость изменений в организационной структуре советских органов безопасности МССР, кадровой политики и задач в 1944 – 1946 гг.; выяснение общественно-политической и военной ситуации в Бессарабии в период 1944 г.; выявить задачи органов НКГБ-МГБ в МССР и аргументировать смену приоритетов в их деятельности; установить меры и средства действий органов НКГБ-МГБ и проанализировать особенности их применения в процессе институализации и укрепления советской власти в МССР; оценить роль и вклад органов НКГБ-МГБ в институализацию и укрепление советской власти в МССР. **Научная новизна и оригинальность.** Диссертация является первой научной работой, в которой освещается роль и вклад органов государственной безопасности в восстановление, институализацию и укрепление советской власти в МССР в 1944 – 1946 гг., с использованием рассекреченных архивных материалов. **Решение научной проблемы** - научное обоснование роли советских органов безопасности, что конкретными средствами и методами способствовали институализации и укреплению советской власти в МССР в 1944 – 1946 гг., защищая режим от внутренних и внешних «враждебных» факторов; подчеркивается общая модель, применяемая в СССР при восстановлении органов НКГБ и советского режима в МССР и Латвийской ССР, в других республиках, повторно аннексированных в 1944 г.; произведен анализ советских методов и средств органов, что служили незаметными рычагами в формировании социальной архитектуры в МССР в первые послевоенные годы. **Теоретическая значимость** работы состоит в подтверждении и выявлении первичной роли органов госбезопасности в восстановление, институализации и укреплении советского режима в МССР, в установлении соотношения между спецификой организации НКГБ-МГБ и методов и средств, использованных в их деятельности в 1944 – 1946 гг. – вопросы, впервые исследованные в нашей историографии; во включении в научный оборот дефиниций, методов и средств, используемых органами госбезопасности в работе в МССР; в определении концептуальных различий между понятиями, ошибочно используемыми ранее как синонимы «советские органы безопасности» и «органы государственной безопасности». **Практическая значимость.** Работа может использоваться при разработке университетских курсов по истории МССР, а также учреждениями, специализирующимися на обучении персонала в системе органов национальной безопасности и обороны; может быть использована как научная и теоретическая база для написания бакалаврских, магистерских и докторских диссертаций. **Утверждение полученных результатов.** Концепты были представлены на 10 национальных и международных конференциях, отражены в 16 статьях, исследованиях и рефератах, опубликованных в научных журналах и сборниках в Республике Молдова и за рубежом.

**MALACENCO ALEXANDRU**

**INSTITUȚIONALIZAREA PUTERII SOVIETICE  
ÎN RSS MOLDOVENEASCĂ ÎN ANII 1944 – 1946: CONTRIBUȚIA  
ORGANELOR SECURITĂȚII STATULUI**

**611.02. ISTORIA ROMÂNILOR (PE PERIOADE)**

**Rezumatul tezei de tezei de doctor în științe istorice**

---

Aprobat spre tipar: 8 februarie 2022  
Hârtie ofset. Tipar ofset.  
Coli de tipar: 2,0

Formatul hârtiei 60x84 1/16  
Tiraj 25 ex.  
Comanda nr. 25

---

Centrul Editorial-Poligrafic al Universității de Stat din Moldova,  
str. Alexei Mateevici 60, Chișinău, Republica Moldova